10
3-E
10

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
10
3 G
7

Digitized by Google

Digitized by Google

D. IV.

Digitized by Google

E. I. 25

EPISTOLA
RABBI SAMVELIS IVDÆI,

Miſſa in Anno Milleſſimo poſt Chriſtum paſſum, ad Rabbi Iſaac Iudæum de Prophetijs veteris Teſtamenti, ſecundum eorum translationem,

Quibus Lex Iudaica deſtruitur, Chriſtianáquè Religio approbatur.

Deinde ſub Anno Domini MCCCXXXIX. tranſlata de Arabico in Latinum per R. Fr. Alphonſum Bonihominis Ordinis Prædicatorum.

Nunc demum ad Chriſtianæ Reipublicæ vtilitatem è tenebris ſubtracta, & in lucem edita, cura, & pietate D. Alexandri Calamati, Sacerdotis Meſſanenſis.

MESSANÆ.
Apud Io. Franc. Biancum Impr. C. Archiep. 1624.
Superiorum Permiſſu.

BIBLIOTECA ROMA

Digitized by Google

DOMINO CAMILLO NVCCI

D. ALEXANDER CALAMATVS S. D.

OPtabam animo pridem (Vir humaniſſime) exemplo aliquo non paulo graui atque illuſtri meæ in te obſeruantiæ cultum teſtatiorem Orbi facere. Ea quippe tua erant in me beneficia, ea animi facilitas atque humanitas; vt niſi inſigniori quodam teſtimonio vicem redderem, & ingratitudinis leges, & in huius ipſius, quam laudo, humanitatis vim, ac pręſtantiam non exiguo peccaturus viderer. Sed dum ſingulas occaſiones capto, eaſque mea expectatione, merito tuo longiſſime inferiores video, idem mihi vſu veniebat, quod de Alcedone in fabulis tradunt, eam venationi ſtudentem, dum obuios quoſque minutiores piſciculos deſpicit, quod leuandæ fami vix ſuffecturos putet diuturna inedia emori. Mutare itaque conſilium placuit & præſentibus frui, quam longa ſpe duci, conſultius viſum. Habe igitur amoris hoc mei ſignũ ac potius obſeruantiæ pignus vel puſillum, Epiſtolam nempe Samuelis ſapientiſſimi inter Hebreos Rabbini, qua tantus vir Chriſtianam reli-

gionem ex ipſis ſacrís Iudæorum traditionibus luculentiſſime ita confirmat, ita congregalium ſuorum inſcitiam conuincit, vt (modo non veritatem ipſam oderint) non certiori manu duci in viam poſſint. quod meum conſilium ſi tibi vt ſpero probari ſenſero enitar nouis ac nouis ſubinde officijs confirmare. Vale. Meſſanę XIII. Klandas Maij M D C X X I V.

Digitized by Google

REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI FRATRI HVGONI,

Magiſtro Ordinis Prædicatorum digniſſimo, ac ſacroſanctæ paginæ profeſſori: eius ſubditus Frater Alphonſus Bonihominis Hiſpanus promiſſam obedientiam promptam in omnibus, ac deuotam.

CVm ego propter paruitatem meam, & inſufficientiam non ſim talis, quod vobis, & pro vobis ſciam, vel poſſim aliquid magnifacere, vel ſaltem adſiſtere tãtum in laboribus & curis veſtris, quas pro noſtra quiete omnium, & totius Ordinis pace in curia ſuſtinetis, ad ſolatium veſtrum, & aliquale ſubleuamen laboris habens libellum antiquiſſimum, qui nuper caſu fortuito deuenit ad manus noſtras, & fuit antea tot temporibus occultatus, noua translatione de Arabico in Latinum per me interpretatum vobis tranſmitto. Sciendum autem quod inter Iudæos multum gloriantur illi qui Arabicarum obtinent peritiam literarũ, tum quia ille literæ ſunt in antiquorũ Philoſophorum archiuis ſcientijs copioſæ; tum quia in eis vt potè paucis Iudæis, & paucioribus Chriſtianis notis, ſcribunt cõfidentius ſecreta ſua, quæ volunt alijs occultare. Qua etiam de cauſa (vt exiſtimo) Iudæus iſte ſcilicet Cathecumenus author huius libri, non ipſum in Hebræo ſermone, ſed in Arabico adnotauit: ſed oportet, quod vel tardè, vel cito oc-

Digitized by Google

culta omnia reuelentur iuxta ſententiam Saluatoris. Ego verò in transferendo ipſum, authoritates Bibliæ ab iſto Iudæo inductas ſcripſi in locis ſuis in Arabico pariter, & Latino, non prout in noſtra habentur translatione ſecundum beatum Hieronymum, ſed prout iſte Iudæus ſcripſit quando compoſuit iſtud opus, & hoc feci ne aliquis poſſet mihi imponere, quod ego in textu præſumpſerim aliquid addere, vel diminuere, vel immutare, & ſuper hoc erunt omnes, qui ſciunt Arabicum, teſtes mihi. Et hoc dico Iudæus iſte noſtram translationem non ſequitur, vt audietis in proceſſu. Me autem (vt credo) opportuit ipſum exponere in Latino, prout ipſe loquitur in Arabico, eius modum loquendi quantum eſt poſſibile; & ordinem obſeruando: alias non interpres eius, ſed corruptor libri ſui merito poſſem dici. Nec Iudæi ſi viderent iſtum librum in vtraque lingua deſcriptum, tantum conuincerentur per eum, ſi videant, quod authoritates in Latino ab hoc deſcriptæ Arabico diſcordarent. Sed cum ſolatio veſtro Pater & Domine mi Magiſter hic eſt finis alius quem intendo. Conſeruet Vos Ordini noſtro Dominus Ieſus Chriſtus per multa tempora in ſua gratia, & amore. Scriptum Pariſiis per manum modici ſerui veſtri Alphonſi, in nomine Domini noſtri miſericordiſſimi in quo ſperamus.

Digitized by Google

INCIPIT EPISTOLA,

Tranſlata de Arabico in Latinum, per fratrem Alphonſum Bonihominis Hiſpanum, Ordinis Prædicatorum: quæ Epiſtola cuius ſit editione, & ad quid valeat prohemiolum ipſius epiſtolæ, & narratio eius plenius declarabunt cum titulo qui talis eſt.

Epiſtola, quam ſcripſit Magiſter Samuel Iſraelita oriundus de ſcilicet Ciuitate in Arothitan Regis: ad Rabbi Iſaac Magiſtrum Sinagogæ, quæ eſt ſub Iulmeza in Regno prædicto.

CONSERVET te Deus ò frater: & permanere te faciat vſquequo terminetur captiuitas noſtra: & congregetur iſta diſperſio noſtra: & appropinquet ſpes noſtra: & ſignet Deus beneplacitum ſuper vitam noſtram Amen. Nam & expertus ſum quod pulchritudo ſcientiæ noſtri temporis eſt in te: tu es noſtra ſpes certificationis in dubijs legis & Prophetarum cum tuis expoſitionibus gratioſis. Vnde ſuper particeps doctrinæ tuæ tibi expono æſtus cordis mei ſu-

Digitized by Google

per illis, quæ Legis ſunt, & Prophetarum: ſuper quibus anxior cum timore. Quapropter ad abundantem ſcientiam tuam recurro, & tibi mitto libellum iſtum: ſperans per te Deo dante in veritate confirmari, ac in dubijs declarari.

CAPITVLVM PRIMVM.

COnſidero Domine mi certificari per te ex teſtimonijs legis, & prophetarum, & aliarum ſcripturarum quare nos Iudæi ſumus generaliter percuſſi à Deo in captiuitate iſta in qua ſumus: quæ poteſt vocari proprię ira Dei non habens finē: nam modo ſunt mille anni completi, quod fuimus per Titum captiuati. Nos ſcimus, quod patres noſtri adorauerunt Idola, occiderunt Prophetas, & legem Dei abiecerunt; & tamen propter omnes iſtas tranſgreſſiones Deus non percuſſit eos captiuitate niſi tantum per 70. annos in Babylonia: & poſt tempus præfatum placatus eſt eis, & reduxit eos in terram ſuā, & ſecundum ſcripturas ira Dei tunc temporis fuit validiſſima ſuper omnes alias iras quas ante illa tempora commemorat ſcriptura. Et tamen vt dictum eſt pœna tantorum peccatorum non fuit niſi 70. annis. Et nunc Domine mi ira Dei, quæ in præſenti punit nos non habet terminum, nec finis eius nobis promittitur in Prophetis. Si voluerimus dicere, quod iſta præſens ira Dei in qua ſumus eſt adhuc illa ira propter, quam

quam fuit captiuitas 70. annorum, & quod tunc
non fuit ſatisfactum complete de peccatis prædi-
ctis per patres noſtros: nos facimus Deum mendacem, quod abſit; quoniam ipſe verus Deus, &
glorioſus illi captiuitati præfatum terminum per
Prophetas ſtatuit, ſcilicet 70. annorum, vnde talis non eſt reſponſio bona, ſed euaſio, ſeu excuſatio vana, nec eſt coram intelligentibus proponenda. Et ſi dixerimus, quod in illa traſmigratione
miſertus eſt vni parti generis noſtri, & non alij, &
illos quorum miſertus eſt reduxit ad reædificandũ
templum, vt dicit Propheta Neæmias, & nos ſumus de illis quorum miſertus non eſt: dicent nobis Chriſtiani, quod Deus miſertus eſt illorum,
qui adorauerunt Idola, & qui occiderunt Prophetas, & quum nos punit, quæ non peccauimus in
prædictis, & illorũ pœna fuit in certo termino 70.
annorum, & noſtra punitio (ſic non habet ſecundum nos cauſam certam) eſt longa, & ſine termino, in qua ſumus? modo iam ſunt mille anni, nec
in lege, nec in Prophetis huius pœnæ terminum
poſſumus inuenire. Quare domine mi quum Deus
punierit patres noſtros propter idolatriam, propter
interfectionem Prophetarum, & peccatum, & pœna ſunt omnia in ſcriptura. Quum Deus non puniat bis in idiſpum, pro peccatis illis prçteritis, fuit
poſtea captiuitas 70. annnorum. Et quum Domi
nus non puniat vniuerſaliter niſi propter peccatũ
vniuerſale, oportet, quod poſt illam captiuitatem

nos

nos peccauerimus coram Domino omnes maiori peccato, quam fuerit idololatria parentum nostrorum, & quam fuerit interfectio Prophetarum: ex quo Deus pro illis peccatis puniuit parētes noſtros annis 70. & non amplius, & nos puniuit iam ſunt mille anni, & poſuit, & diſperſit nos per quatuor partes mundi. Quicquid tamen contingat Dei ſumus in omni aduentu, quia nulla eſt excuſatio ſupradicta.

CAPITVLVM SECVNDVM.

SVppoſito domine mi, quod nos ſumus in peccato aliquo maximo, rogo quod tunc certifices me an Deus diſperſit nos de Hieruſalem, & miſit in captiuitatem iſtam longiſſimam, ſeu perpetuam propter illud peccatum. Si autem noſtra propria voluntate ſine ſpetiali mandato Dei nos in captiuitate iſta accepimus obſeruantiam, circūciſionem, & ſabbatum, & alias obſeruantias quas tenemus ſecundum legem Moyſi. Nam nos cognoſcimus, quod tempore quo Titus deſtruxit ſanctam Ciuitatem, & Templum combuſſit, & bibliothecas, & nos in captiuitatem iſtam diſperſit, quod ex tunc ceſſauit inter nos iuge ſacrificium, oblationes, & holocauſta. & Deus non alias permiſit nobis noſcere per prophetiam aliquam nec per reuelationem aliquam certam, quod nos debemus redire aliquando in Hieruſalem in ſtatu priſtino.

Digitized by Google

ſtino. nec mandauit nobis noſcere, quod obſeruaremus obſernãtias ſupradictas: videtur ergo ſequi, quod nos nõ à Deo, ſed ab illis, qui erant in ira Dei obſeruantias prædictas accepimus, & tenemus. Et dicẽt nobis aduerſarij noſtri: Sicut vos obſeruaſtis circuncisionem, & ſabbathum, & legiſtis in Synagogis libros Moyſi, & Prophetarum ſine mandato Dei; quare non aſſumpſiſtis vobis ſimiliter, & ſacrificia, & non facitis vobis Sacerdotem, & Regem, & Principes, & Vnctiones ſanctas, & Incenſum? Et quare non edificatis, vobis altaria, & obſeruatis cœrimonias alias ln lege contentas ſicut ſabbathum, & ſicut circuncisionem, & ſicut plura alia, quæ ſeruatis ſecundum traditiones veſtras ſine mandato Dei propria voluntate? Ex vtraque parte curritis in offenſam, & ſic hæc prædicta facitis contra voluntatem Dei. Vel ſi dicitis, quod voluntas Dei eſt, & beneplacitum quod hæc obſeruetis (quod tamen oſtendere non poteſtis) quare non obſeruatis alia ſupradicta, quorum multa facere poſſetis? Et ſi non permitterent vos facere Reges populi, ſub quibus iacetis, tamen permitterent vos alia multa facere, ſicut permittunt vobis circuntiſionem, & libros, & Synagogas, & alia, quæ tenetis. Et ad hoc domine mi non eſt nobis in promptu reſponſio ſufficiens, vt videtur. Sumus tamen Dei in omni euentu quicquid nobis contigerit.

CA-

Digitized by Google

CAPITVLVM TERTIVM.

INuenimus Domine mi, Deum loquentem per os Zachariæ Prophetæ dicentem 2. cap. vbi loquitur de illa proxima captiuitate breui interpretando hanc authoritatem, quæ ſecundum quod ſcribitur in Arabico, ſic ſonat in Latino. *Hæc dicit dominus ſacerdotibus, & populo terræ. Quando ieiunaſtis, & ploraſtis in quinto, & ſeptimo toto tempore ſeptuaginta annorum, intellexiſtis, quod mihi ieiunaretis, aut ad me ploraretis, at ego tale ieiunium nolui à vobis,* (Noſtra autem translatio aliter habet. Sed ego ſcribere propono ſicut iacent authoritates in Arabico quas iſte inducit, non ſicut ſunt in noſtra Biblia) Innuit Deus domine mi in verbis prædictis, quod dum nos Iudæi fuimus per ſeptuaginta annos in prædicta captiuitate, quod fuimus ſine lege: quia ieiunium habemus a lege ſicut alias obſeruantias, & ſimiliter fuimus ſine circumciſione, & ſine ſabbatho. Et ſine dubio omnia hæc non valent dum ira Dei manet ſuper populum ſuum. Illa vero prima ira fuit breuis, & habuit certum terminum, ſed hæc ira Dei in qua ſumus nunc, eſt longa, & non inuenitur eius terminus in Prophetis. Et timeo domine mi, quod ſicut Deus miſit in captiuitatem illam breuem patres noſtros ſine lege, & ſine obſeruantijs eius, non acceptauit ieiunia, nec obſeruantias legis eorum, quouſque

fuit

Digitized by Google

fuit completum tempus pœnæ ipſorum, ſcilicet 70. anni, ſic in iſta captiuitate vltima non acceptat opera, quæ facimus ſecundum obſeruantias legis: quia ſtat quod nos ſumus in maiori peccato nunc, quam patres noſtri fuerunt in Babylonia, vnde nos ſumus in maiori ira Dei, quam illi, & per conſequens opera noſtra ſunt ei minus placita, & nos ſumus ei magis odioſi, & patet, quia illi propter mortem Prophetarum, & quia Idola coluerunt, fuerunt tantum ſeptuaginta annis in captiuitate, & nos propter peccatum magnum, & maximum ſumus captiui iam ſunt mille anni; & hæc captiuitas domine eſt ſine dubio illa quam Deus per os Danielis Prophetæ vocat deſolationem, quum dicit. 9. cap. *Vſque ad conſummationem, & finem perſeuerabit deſolatio*. Prima captiuitas vocata fuit tranſmigratio, quia poſt modicum tempus fuerunt reducti cum honore in Hieruſalem. Sed hæc vocatur deſolatio perpetua: in qua pro certo dominus non miſerebitur noſtri, ſicut miſerebatur patrum noſtrorum dum erant in Babylonia, excepto, quod conſolabatur eos per Prophetas, qui promittebant illis liberationem, & etiã erant omnes ſimul: nobis autem non promittit, & inſuper diſperſit nos per vniuerſa regna mundi. Attamen quicquid contingat Dei ſumus in omni euentu, & in eo ſperamus.

CA-

CAPITVLVM QVARTVM.

DOmine mi valde mirabile eſt mihi de nobis: quotidie ſperamus liberationem de captiuitate iſta, & ſemper loquimur de noſtra reductione in Hieruſalem: ergo, vel ſumus cœci, vel deceptores ſimplicium. Nam conſtat, quod poſt diſperſionem noſtram, quæ facta eſt per Titum, non apparuit in nobis, quæ nobis promitteret redductionem, nec etiam poſt captiuitatem 70. annorum fuit Propheta, qui loqueretur de iſta captiuitate, quæ non habet finem, niſi in finem mundi, nec liberationem ab ea, niſi per conſummationem ſeculi; quare Daniel vocat illam deſolationem ſine fine. cap. 9. Vnde timeo domine mi, quod cum tanta captiuitas non alias emanaret, ſuper totam gentem noſtram à Deo, niſi propter maximum peccatum in Deum: maius quam interfeciſſe Prophetas, & adoraſſe Idola, propter quæ peccata fuerunt patres noſtri puniti, quod ſicut non miſeretur noſtri in vita, quum in eo peccato perſeueremus, nec miſerebitur nobis in morte. Attamen, &c,

CAPITVLVM QVINTVM.

DOmine mi videtur mihi, quod nos decepimus alios, & nosipſos: quia in libro legis, & Prophetarum inuenimus Deum promittentem

genti

genti noſtræ liberationem, & congregationem ex diſperſione multipliciter. Sed bene aduertenti omnes promiſſiones huiuſmodi, vel erant completæ ante captiuitatem 70. annorum, & in ipſis 70. annis, vel promiſſiones fuerunt propter peccata illorum, quibus promiſſæ ſunt, totaliter impeditæ ſicut propono domine mi coram te: ex gratia iſta pauca, dicitur in Ezechiele. *Si feceritis iuſtitias, & mandata obſeruaueritis: congregabo vos de quatuor partibus mundi, & leuabo vos, & adducam vos per mare, & reducam vos in domum ſanctam meam.* Ecce, quod Deus nobis promittit per Ezechielem in verbis prædictis, & alijs locis libri eiuſdem; iam completum eſt pluries ante illam captiuitatem. 70. annorum. Et omnes promiſſiones domini tales maiores, & minores, quę in diuerſis locis librorum ſacrorum continentur: completæ fuerunt antequam caderemus in iſtam captiuitatem vltimã, quæ non habet finem: modo ſumus iam in milleſimo anno: nec in aliquo Prophetarum eius terminum inuenimus: nec vlla promiſſio vbi agitur de liberatione, & congregatione: intelligitur de captiuitate iſta perpetua, ſed de illis tribulationibus, & diſperſionibus, quæ fuerunt ante dictos 70. annos, poſtea nulla congregatio de diſperſione nobis promiſſa eſt. Et oportet, quod poſt illos 70. annos commiſerimus illud magnum peccatũ, propter, quod Deus ſine termino punit nos, in quo peccato ſumus, & manemus omnes; & alias

Deus

Deus miſericordiam ſuam non contineret in ira tam longa. Nam videmus per ſcripturas, quod omnia peccata, quæ commiſerunt patres noſtri ante 70. annos prædictæ captiuitatis, punita fuerunt, & de multis exempla hic pauca induco. Peccauerunt patres noſtri, qui exiuerunt de Ægypto, & promiſſio eius facta locum non habuit: ſed ſunt in peccatis ſuis in deſerto mortui. Peccauit ipſe Moyſes ad aquam contradictionis, & terram promiſſionis non intrauit. Peccauit ipſe Aaron, & portauit pœnam. Heli Sacerdos peccauit, & confractis ceruicibus expirauit, & poſteritas eius ſacerdotio priuata eſt: cui tamen Deus promiſerat ſacerdotium æternum. Sed huiuſmodi promiſſa intelliguntur ſemper, niſi per peccata demereantur accipere; vt patet in regno Dauid, & alijs poſteris. Sic etiam Deus verus, & glorioſus promiſit Abraæ pro ſemine ſuo terram illam in æternum poſſidendam. Sed frequenter perdiderunt illam propter peccata ſua patres noſtri, & frequenter reſtituit eam dominus illis vſque ad illam vltimã vicem, qua perdidimus illam ſunt mille anni, & non eſt ſpes recuperandi: quia manemus omnes in eodem peccato, propter quod terram noſtram perdidimus. Et domine multum mirabile eſt, quum omnes concordemus, quod oportet, quod poſt captiuitatem 70. annorum in Babylonia, quia peccauimus contra Deum peccato maximo, & nullus eſt, qui dicat, quod eſt illud peccatum, & ſi ali-

ſi aliquis noſtrum aliqualiter cognoſcat cauſam, & peccatum, propter quod incurrimus tanta mala, nullus tamen aperit proximo ſuo, nec ipſemet, quæ cognoſcit, in ſuam conuertit vtilitatem: ſed omnes iacemus proſtrati, & videmus manifeſtè, quod in prædicta captiuitate 70. annorum erat Deus cum patribus noſtris in propheta Hieremia, & in alijs prophetis, & dedit illis ducem Salathiel, & Principes, & Sacerdotes, cum quibus exiuerant de Babylonia per acta pœnitentia, & placato Deo, & ædificauerunt Hieruſalem, & Templum, & alias Ciuitates, & effudit Deus ſuper illos miſericordias ſuas copiosè. Igitur domine mi, inquiram, & non ceſſabo quærere, quod peccatum eſt illud tantum, propter quod ſumus in captiuitate mille annis: nec habemus Prophetam, nec Regem, nec Sacerdotem, nec Altare, nec Sacrificium, nec Vnctionem, nec Incenſum, nec Purificationem. In ſolo corde noſtro regnat ſuperbia, quia nosipſos præferimus toti mundo. Et quid ſuper hoc ſentio pandam tibi domine mi. Attamen quicquid eueniat nobis, Dei ſumus, & in eo ſperamus.

CAPITVLVM SEXTVM.

NVnc Domine mi paueo, quod illud peccatũ, propter quod ſumus in deſolatione, & in captiuitate iſta, ſit peccatum illud ſuper quo loquutus eſt Deus per Prophetam Amos. 2. cap. quum

Digitized by Google

dicit ſic. *Super tribus ſceleribus Hieruſalem conuertam, vel transferam*. Nota quod, vbi eſt conuertam habet hic transferam, & eſt ad propoſitum eius magis. *Et ſuper quartum non transferam eos, quoniam vendiderunt iuſtum pro argento*. Et nos domine, ſecundum doctrinam noſtram docemus, quod iſte iuſtus fuit Ioſeph filius Iacob, qui fuit venditus: & ſic tenerem ego, niſi quia ſermo diuinus ponit iſtud peccatum venditionis quartum in numero peccatorum, ſeu ſcelerum Iſrael. Ipſi etiam Chriſtiani, quibus ſacrorum librorum ſtudium videtur eſſe traditum à Deo, reſpondent doctrinæ noſtræ prædictæ, quod primum in quatuor ſceleribus Iſrael, eſt venditio Ioſeph à fratribus ſuis, & ſecundum peccatum, ſiue ſcelus aſſignant adorationem vituli in Oreb: & tertium occiſionem Prophetarum, propter quod tertium fuit Iſrael captiuus in Babylonia 70. annis. Et dicunt quod quartum ſcelus fuit venditio iuſti, ſcilicet Ieſu: qui ad literam fuit venditus poſt tranſmigrationem præfatam 70. annorum. Et ſi nos domine mi, volumus tenere præfatam doctrinam noſtram, & reſpondere Chriſtianis: oportet, quod nos aſſignemus in Iſrael ante venditionem Ioſeph tria ſcelera præceſſiſſe, vt ipſa venditio Ioſeph ſit quartum ſcelus. Sed teſtimonium libri Geneſis eſt contra nos, quæ venditionem Ioſeph ponit primum ſcelus filiorum Iſrael. Et Propheta Amos ponit expreſſe quartum ſcelus venditionem iuſti, propter quam ſumus in cap-

tiuitate

tinitate de qua loquitur Deus, & comminatur, quod non reducet nos vltra in terram promiſſionis quum dicit. *Et ſuper quartum non transferam eos, quia vendiderunt iuſtum pro argento*. Et manifeſte apparet mihi, quod nos ſub iſto quarto peccato venditionis iuſti ſumus puniti, iam ſunt mille anni, in quo nihil proficimus inter gentes, nec eſt ſpes proficiendi amplius.

CAPITVLVM SEPTIMVM.

EXpaueſco domine mi, & timeo, quod iſte Ieſus quem colunt Chriſtiani: ſit ille iuſtus venditus pro argento, ſecundum Amos Prophetam: & timeo, quod de ipſo ſint, hæc quæ occurrerunt mihi teſtimonia Prophetarum. Eſaias Propheta c. 1. *Væ genti praui filijs ſceleratis, quoniam ipſi elongauerunt ſanctum eius, & inclinati ſunt retrorſum*. Item idem Propheta dicit. *Quaſi ouis ad occiſionem ligatus eſt, & non aperuit os ſuum*. Item. *Vir habens dolorem, & ſciens infirmitatem*. Item. *Fuit deſpectus, & propter hoc non reputauimus eum*. Item. *Oblatus eſt ipſe, quia voluit*. Item. *De anguſtia, & de iudicio depoſitus eſt, generationem eius quis enarrabit?* Item. *Propter culpata populi mei transfixi eum, & dabit iniuriatores pro ſepultura, & diuites pro morte ſua*. Et timeo domine mi, quod iniuriatores fuerunt patres noſtri, & diuites, Pilatus, Herodes, Annas, Caiphas. ſicut dicit Propheta Dauid. *Conſurrexerunt*

omnes reges, & maiores contra Deum, & contra Chriſtum eius. Reges, ſcilicet prædicti, maiores, ſcilicet patres noſtri. Et tu domine mi, timeo, quod iſte Ieſus ſit ille commutatus, & venditus pro argento, de quo loquitur Zacharias Propheta, & Amos, & alij Prophetæ, de quo dicit, & Eſaias Propheta cap. 53. *Deponet omnes iniquitates noſtras, & orabit pro infidelibus.* Timeo etiam domine mi, quod iſte Ieſus ſit ille iuſtus, de quo dicit Dauid in Pſal. 73. *Delectati ſunt in animam, & ſanguinem innocentem deſtruxerunt, & propter hoc deſtruet illos dominus Deus, & diſperget illos dominus Deus noſter.* Etiam domine mi, timeo, quod iſte iuſtus ſit ille iuſtus, de quo loquitur Hieremias c. 10. *Spiritus vultus noſtri Chriſtus Deus captus eſt pro peccatis noſtris, cui dicimus in vmbra tua viuemus inter gentes.* Timeo etiam domine mi, quod iſte ſit ille iuſtus, de quo dicit Deus per os Zachariæ Prophetæ, c. 13. *Dicent enim in illa Die: Quæ ſunt plagæ iſte in palmis tuis? & reſpondebis. His plagatus, fui in medio domus meæ inter illos, qui dilexerant me, & leuauit enſem paſtor meus contra me.* Item cap. 12. *Aſpicient ad me in die illa, & illum quem transfixerunt, & plangent ſuper illum quaſi planctu ſuper vnigenitum.* Timeo etiam domine mi, quod iſte ſit iuſtus ille, de quo dicit Abachuc. cap. 3. *Cornua in manibus eius, ibi abſcondita eſt fortitudo eius.* Cum Propheta concordat Euangelium Chriſtianorum, vbi narratur mors Ieſu, & oſtenditur. *Quum autem veniſſent ad Ieſum Chriſtum, inuenerunt*

Digitized by Google

eum mortuum, & extendit ex eis vnus lanceam ſuam, & transſixit eum. Paueo domine mi, quod ſit iſte de quo dicit Abachuc Propheta cap. 3. *Egreſſus es domine ſaluare populum ſuum, cum Chriſto tuo.*

CAPITVLVM OCTAVVM.

EXpaueſco domine mi, ſuper his, & timeo, quod fuerit iuſtus ille interfectus ſine peccato, de quo loquitur Eſaias propheta, & quod iſte fuit iuſtus ille venditus pro argento, propter quod dicit Deus per Amos prophetam, quod in teſtimonium quarti ſceleris nō transferret nos in terram promiſſionis amplius. Videtur etiam domine mi, Danielis Prophetia, quæ ſcribitur 9. cap. completa eſſe, vbi dicit. *Poſtquam conſummatæ fuerint 62. hebdomadæ, occidetur Chriſtus, & tunc veniet populus cum principe, & deſtruet ciuitatem, & domum, & contaminabunt eam, & auferetur ſacrificium, & erit conſummata deſtructio deſolationis perpetuæ.* Et non eſt dubium domine mi, quod deſtructio, deſolationis perpetuæ eſt captiuitas iſta in qua ſumus nos iam ſunt mille anni. Et aperte dicit Deus per prophetam. *Et erit deſolatio perpetua*, & hoc non niſi poſt occiſionem Chriſti. Et ſi voluerimus dicere, quod ante mortem Ieſu, fuerimus in deſolatione iſta: reſpondebunt nobis Chriſtiani, quod ante mortem illam non fuit deſolatio niſi 70. annis, & poſt hæc fuimus reducti in terram promiſſionis, &

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nos peccauerimus coram Domino omnes maiori peccato, quam fuerit idololatria parentum nostrorum, & quam fuerit interfectio Prophetarum: ex quo Deus pro illis peccatis puniuit parētes noſtros annis 70. & non amplius, & nos puniuit iam ſunt mille anni, & poſuit, & diſperſit nos per quatuor partes mundi. Quicquid tamen contingat Dei ſumus in omni aduentu, quia nulla eſt excuſatio ſupradicta.

CAPITVLVM SECVNDVM.

SVpposito domine mi, quod nos ſumus in peccato aliquo maximo, rogo quod tunc certifices me an Deus diſperſit nos de Hieruſalem, & miſit in captiuitatem iſtam longiſſimam, ſeu perpetuam propter illud peccatum. Si autem noſtra propria voluntate ſine ſpetiali mandato Dei nos in captiuitate iſta accepimus obſeruantiam, circūciſionem, & ſabbatum, & alias obſeruantias quas tenemus ſecundum legem Moyſi. Nam nos cognoſcimus, quod tempore quo Titus deſtruxit ſanctam Ciuitatem, & Templum combuſſit, & bibliothecas, & nos in captiuitatem iſtam diſperſit, quod ex tunc ceſſauit inter nos iuge ſacrificium, oblationes, & holocauſta. & Deus non alias permiſit nobis noſcere per prophetiam aliquam nec per reuelationem aliquam certam, quod nos debemus redire aliquando in Hieruſalem in ſtatu priſtino.

Digitized by Google

ſtino. nec mandauit nobis noſcere, quod obſeruaremus obſernãtias ſupradictas: videtur ergo ſequi, quod nos nõ à Deo, ſed ab illis, qui erant in ira Dei obſeruantias prædictas accepimus, & tenemus. Et dicēt nobis aduerſarij noſtri: Sicut vos obſeruaſtis circuncisionem, & ſabbathum, & legiſtis in Synagogis libros Moyſi, & Prophetarum ſine mandato Dei; quare non aſſumpſiſtis vobis ſimiliter, & ſacrificia, & non facitis vobis Sacerdotem, & Regem, & Principes, & Vnctiones ſanctas, & Incenſum? Et quare non edificatis, vobis altaria, & obſeruatis cœrimonias alias In lege contentas ſicut ſabbathum, & ſicut circuncisionem, & ſicut plura alia, quæ ſeruatis ſecundum traditiones veſtras ſine mandato Dei propria voluntate? Ex vtraque parte curritis in offenſam, & ſic hæc prædicta facitis contra voluntatem Dei. Vel ſi dicitis, quod voluntas Dei eſt, & beneplacitum quod hæc obſeruetis (quod tamen oſtendere non poteſtis) quare non obſeruatis alia ſupradicta, quorum multa facere poſſetis? Et ſi non permitterent vos facere Reges populi, ſub quibus iacetis, tamen permitterent vos alia multa facere, ſicut permittunt vobis circuntiſionem, & libros, & Synagogas, & alia, quæ tenetis. Et ad hoc domine mi non eſt nobis in promptu reſponſio ſufficiens, vt videtur. Sumus tamen Dei in omni euentu quicquid nobis contigerit.

CA-

CAPITVLVM TERTIVM.

INuenimus Domine mi, Deum loquentem per os Zachariæ Prophetæ dicentem 2. cap. vbi loquitur de illa proxima captiuitate breui interpretando hanc authoritatem, quæ ſecundum quod ſcribitur in Arabico, ſic ſonat in Latino. *Hæc dicit dominus ſacerdotibus, & populo terræ. Quando ieiunaſtis, & ploraſtis in quinto, & ſeptimo toto tempore ſeptuaginta annorum, intellexiſtis, quod mihi ieiunaretis, aut ad me ploraretis, at ego tale ieiunium nolui à vobis,* (Noſtra autem translatio aliter habet. Sed ego ſcribere propono ſicut iacent authoritates in Arabico quas iſte inducit, non ſicut ſunt in noſtra Biblia) Innuit Deus domine mi in verbis prædictis, quod dum nos Iudæi fuimus per ſeptuaginta annos in prædicta captiuitate, quod fuimus ſine lege: quia ieiunium habemus a lege ſicut alias obſeruantias, & ſimiliter fuimus ſine circumciſione, & ſine ſabbatho. Et ſine dubio omnia hæc non valent dum ira Dei manet ſuper populum ſuum. Illa vero prima ira fuit breuis, & habuit certum terminum, ſed hæc ira Dei in qua ſumus nunc, eſt longa, & non inuenitur eius terminus in Prophetis. Et timeo domine mi, quod ſicut Deus miſit in captiuitatem illam breuem patres noſtros ſine lege, & ſine obſeruantijs eius, non acceptauit ieiunia, nec obſeruantias legis eorum, quouſque

fuit

fuit completum tempus pœnæ ipſorum, ſcilicet 70. anni, ſic in iſta captiuitate vltima non acceptat opera, quæ facimus ſecundum obſeruantias legis: quia ſtat quod nos ſumus in maiori peccato nunc, quam patres noſtri fuerunt in Babylonia, vnde nos ſumus in maiori ira Dei, quam illi, & per conſequens opera noſtra ſunt ei minus placita, & nos ſumus ei magis odioſi, & patet, quia illi propter mortem Prophetarum, & quia Idola coluerunt, fuerunt tantum ſeptuaginta annis in captiuitate, & nos propter peccatum magnum, & maximum ſumus captiui iam ſunt mille anni; & hæc captiuitas domine eſt ſine dubio illa quam Deus per os Danielis Prophetæ vocat deſolationem, quum dicit. 9. cap. *Vſque ad conſummationem, & finem perſeuerabit deſolatio*. Prima captiuitas vocata fuit tranſmigratio, quia poſt modicum tempus fuerunt reducti cum honore in Hieruſalem. Sed hæc vocatur deſolatio perpetua: in qua pro certo dominus non miſerebitur noſtri, ſicut miſerebatur patrum noſtrorum dum erant in Babylonia, excepto, quod conſolabatur eos per Prophetas, qui promittebant illis liberationem, & etiã erant omnes ſimul: nobis autem non promittit, & inſuper diſperſit nos per vniuerſa regna mundi. Attamen quicquid contingat Dei ſumus in omni euentu, & in eo ſperamus.

CA-

CAPITVLVM QVARTVM.

DOmine mi valde mirabile eſt mihi de nobis: quotidie ſperamus liberationem de captiuitate iſta, & ſemper loquimur de noſtra reductione in Hieruſalem: ergo, vel ſumus cœci, vel deceptores ſimplicium. Nam conſtat, quod poſt diſperſionem noſtram, quæ facta eſt per Titum, non apparuit in nobis, quæ nobis promitteret redductionem, nec etiam poſt captiuitatem 70. annorum fuit Propheta, qui loqueretur de iſta captiuitate, quæ non habet finem, niſi in finem mundi, nec liberationem ab ea, niſi per conſummationem ſęculi; quare Daniel vocat illam deſolationem ſine fine. cap. 9. Vnde timeo domine mi, quod cum tanta captiuitas non alias emanaret, ſuper totam gentem noſtram à Deo, niſi propter maximum peccatum in Deum: maius quam interfeciſſe Prophetas, & adoraſſe Idola, propter quæ peccata fuerunt patres noſtri puniti, quod ſicut non miſeretur noſtri in vita, quum in eo peccato perſeueremus, nec miſerebitur nobis in morte. Attamen, &c,

CAPITVLVM QVINTVM.

DOmine mi videtur mihi, quod nos decepimus alios, & nosipſos: quia in libro legis, & Prophetarum inuenimus Deum promittentem

genti

genti noſtræ liberationem, & congregationem ex diſperſione multipliciter. Sed bene aduertenti omnes promiſſiones huiuſmodi, vel erant completæ ante captiuitatem 70. annorum, & in ipſis 70. annis, vel promiſſiones fuerunt propter peccata illorum, quibus promiſſæ ſunt, totaliter impeditæ ſicut propono domine mi coram te: ex gratia
7 iſta pauca, dicitur in Ezechiele. *Si feceritis iuſtitias, & mandata obſeruaueritis: congregabo vos de quatuor partibus mundi, & leuabo vos, & adducam vos per mare, & reducam vos in domum ſanctam meam.* Ecce, quod Deus nobis promittit per Ezechielem in verbis prædictis, & alijs locis libri eiuſdem; iam completum eſt pluries ante illam captiuitatem. 70. annorum. Et omnes promiſſiones domini tales maiores, & minores, quę in diuerſis locis librorum ſacrorum continentur: completæ fuerunt antequam caderemus in iſtam captiuitatem vltimā, quæ non habet finem: modo ſumus iam in milleſimo anno: nec in aliquo Prophetarum eius terminum inuenimus: nec vlla promiſſio vbi agitur de liberatione, & congregatione: intelligitur de captiuitate iſta perpetua, ſed de illis tribulationibus, & diſperſionibus, quæ fuerunt ante dictos 70. annos, poſtea nulla congregatio de diſperſione nobis promiſſa eſt. Et oportet, quod poſt illos 70. annos commiſerimus illud magnum peccatū, propter, quod Deus ſine termino punit nos, in quo peccato ſumus, & manemus omnes; & alias

Deus

Digitized by Google

Deus miſericordiam ſuam non contineret in ira tam longa. Nam videmus per ſcripturas, quod omnia peccata, quæ commiſerunt patres noſtri ante 70. annos prædictæ captiuitatis, punita fuerunt, & de multis exempla hic pauca induco. Peccauerunt patres noſtri, qui exiuerunt de Ægypto, & promiſſio eius facta locum non habuit: ſed ſunt in peccatis ſuis in deſerto mortui. Peccauit ipſe Moyſes ad aquam contradictionis, & terram promiſſionis non intrauit. Peccauit ipſe Aaron, & portauit pœnam. Heli Sacerdos peccauit, & confractis ceruicibus expirauit, & poſteritas eius ſacerdotio priuata eſt: cui tamen Deus promiſerat ſacerdotium æternum. Sed huiuſmodi promiſſa intelliguntur ſemper, niſi per peccata demereantur accipere; vt patet in regno Dauid, & alijs poſteris. Sic etiam Deus verus, & glorioſus promiſit Abraæ pro ſemine ſuo terram illam in æternum poſſidendam. Sed frequenter perdiderunt illam propter peccata ſua patres noſtri, & frequenter reſtituit eam dominus illis vſque ad illam vltimã vicem, qua perdidimus illam ſunt mille anni, & non eſt ſpes recuperandi: quia manemus omnes in eodem peccato, propter quod terram noſtram perdidimus. Et domine multum mirabile eſt, quum omnes concordemus, quod oportet, quod poſt captiuitatem 70. annorum in Babylonia, quia peccauimus contra Deum peccato maximo, & nullus eſt, qui dicat, quod eſt illud peccatum, &

ſi ali-

ſi aliquis noſtrum aliqualiter cognoſcat cauſam, & peccatum, propter quod incurrimus tanta mala, nullus tamen aperit proximo ſuo, nec ipſemet, quæ cognoſcit, in ſuam conuertit vtilitatem: ſed omnes iacemus proſtrati, & videmus manifeſtè, quod in prædicta captiuitate 70. annorum erat Deus cum patribus noſtris in propheta Hieremia, & in alijs prophetis, & dedit illis ducem Salathiel, & Principes, & Sacerdotes, cum quibus exiuerunt de Babylonia per acta pœnitentia, & placato Deo; & ædificauerunt Hieruſalem, & Templum, & alias Ciuitates, & effudit Deus ſuper illos miſericordias ſuas copiosè. Igitur domine mi, inquiram, & non ceſſabo quærere, quod peccatum eſt illud tantum, propter quod ſumus in captiuitate mille annis: nec habemus Prophetam, nec Regem, nec Sacerdotem, nec Altare, nec Sacrificium, nec Vnctionem, nec Incenſum, nec Purificationem. In ſolo corde noſtro regnat ſuperbia, quia nosipſos præferimus toti mundo. Et quid ſuper hoc ſentio pandam tibi domine mi. Attamen quicquid eueniat nobis, Dei ſumus, & in eo ſperamus.

CAPITVLVM SEXTVM.

NVnc Domine mi paueo, quod illud peccatū, propter quod ſumus in deſolatione, & in captiuitate iſta, ſit peccatum illud ſuper quo loquutus eſt Deus per Prophetam Amos. 2. cap. quum

Digitized by Google

dicit ſic. *Super tribus ſceleribus Hieruſalem conuertam, vel transferam.* Nota quod, vbi eſt conuertam habet hic transferam, & eſt ad propoſitum eius magis. *Et ſuper quartum non transferam eos, quoniam vendiderunt iuſtum pro argento.* Et nos domine, ſecundum doctrinam noſtram docemus, quod iſte iuſtus fuit Ioſeph filius Iacob, qui fuit venditus: & ſic tenerem ego, niſi quia ſermo diuinus ponit iſtud peccatum venditionis quartum in numero peccatorum, ſeu ſcelerum Iſrael. Ipſi etiam Chriſtiani, quibus ſacrorum librorum ſtudium videtur eſſe traditum à Deo, reſpondent doctrinæ noſtræ prædictæ, quod primum in quatuor ſceleribus Iſrael, eſt venditio Ioſeph à fratribus ſuis, & ſecundum peccatum, ſiue ſcelus aſſignant adorationem vituli in Oreb: & tertium occiſionem Prophetarum, propter quod tertium fuit Iſrael captiuus in Babylonia 70. annis. Et dicunt quod quartum ſcelus fuit venditio iuſti, ſcilicet Ieſu: qui ad literam fuit venditus poſt tranſmigrationem præfatam 70. annorum. Et ſi nos domine mi, volumus tenere præfatam doctrinam noſtram, & reſpondere Chriſtianis: oportet, quod nos aſſignemus in Iſrael ante venditionem Ioſeph tria ſcelera præceſſiſſe, vt ipſa venditio Ioſeph ſit quartum ſcelus. Sed teſtimonium libri Geneſis eſt contra nos, quæ venditionem Ioſeph ponit primum ſcelus filiorum Iſrael. Et Propheta Amos ponit expreſſe quartum ſcelus venditionem iuſti, propter quam ſumus in cap-

tiuitate

Digitized by Google

tinitate de qua loquitur Deus, & comminatur, quod non reducet nos vltra in terram promiſſionis quum dicit. *Et ſuper quartum non transferam eos, quia vendiderunt iuſtum pro argento.* Et manifeſte apparet mihi, quod nos ſub iſto quarto peccato venditionis iuſti ſumus puniti, iam ſunt mille anni, in quo nihil proficimus inter gentes, nec eſt ſpes proficiendi amplius.

CAPITVLVM SEPTIMVM.

EXpaueſco domine mi, & timeo, quod iſte Ieſus quem colunt Chriſtiani: ſit ille iuſtus venditus pro argento, ſecundum Amos Prophetam: & timeo, quod de ipſo ſint, hæc quæ occurrerunt mihi teſtimonia Prophetarum. Eſaias Propheta c. 1. *Væ genti praui filijs ſceleratis, quoniam ipſi elongauerunt ſanctum eius, & inclinati ſunt retrorſum.* Item idem Propheta dicit. *Quaſi ouis ad occiſionem ligatus eſt, & non aperuit os ſuum.* Item. *Vir habens dolorem, & ſciens infirmitatem.* Item. *Fuit deſpectus, & propter hoc non reputauimus eum.* Item. *Oblatus eſt ipſe, quia voluit.* Item. *De anguſtia, & de iudicio depoſitus eſt, generationem eius quis enarrabit?* Item. *Propter culpata populi mei transfixi eum, & dabit iniuriatores pro ſepultura, & diuites pro morte ſua.* Et timeo domine mi, quod iniuriatores fuerunt patres noſtri, & diuites, Pilatus, Herodes, Annas, Caiphas. ſicut dicit Propheta Dauid. *Conſurrexerunt*

omnes reges, & maiores contra Deum, & contra Chriſtum eius. Reges, ſcilicet prædicti, maiores, ſcilicet patres noſtri. Et tu domine mi, timeo, quod iſte Ieſus ſit ille commutatus, & venditus pro argento, de quo loquitur Zacharias Propheta, & Amos, & alij Prophetæ, de quo dicit, & Eſaias Propheta cap. 53. *Deponet omnes iniquitates noſtras, & orabit pro infidelibus.* Timeo etiam domine mi, quod iſte Ieſus ſit ille iuſtus, de quo dicit Dauid in Pſal. 73. *Delectati ſunt in animam, & ſanguinem innocentem deſtruxerunt, & propter hoc deſtruet illos dominus Deus, & diſperget illos dominus Deus noſter.* Etiam domine mi, timeo, quod iſte iuſtus ſit ille iuſtus, de quo loquitur Hieremias c. 10. *Spiritus vultus noſtri Chriſtus Deus captus eſt pro peccatis noſtris, cui dicimus in vmbra tua viuemus inter gentes.* Timeo etiam domine mi, quod iſte ſit ille iuſtus, de quo dicit Deus per os Zachariæ Prophetæ, c. 13. *Dicent enim in illa Die. Quę ſunt plagæ iſte in palmis tuis? & reſpondebis. His plagatus, fui in medio domus meæ inter illos, qui dilexerant me, & leuauit enſem paſtor meus contra me.* Item cap. 12. *Aſpicient ad me in die illa, & illum quem transfixerunt, & plangent ſuper illum quaſi planctu ſuper vnigenitum.* Timeo etiam domine mi, quod iſte ſit iuſtus ille, de quo dicit Abachuc. cap. 3. *Cornua in manibus eius, ibi abſcondita eſt fortitudo eius.* Cum Propheta concordat Euangelium Chriſtianorum, vbi narratur mors Ieſu, & oſtenditur. *Quum autem veniſſent ad Ieſum Chriſtum, inuenerunt*

Digitized by Google

eum mortuum, & extendit ex eis vnus lanceam ſuam, & transfixit eum. Paueo domine mi, quod ſit iſte de quo dicit Abachuc Propheta cap. 3. *Egreſſus es domine ſaluare populum ſuum, cum Chriſto tuo.*

CAPITVLVM OCTAVVM.

EXpaueſco domine mi, ſuper his, & timeo, quod fuerit iuſtus ille interfectus ſine peccato, de quo loquitur Eſaias propheta, & quod iſte fuit iuſtus ille venditus pro argento, propter quod dicit Deus per Amos prophetam, quod in teſtimonium quarti ſceleris nō transferret nos in terram promiſſionis amplius. Videtur etiam domine mi, Danielis Prophetia, quæ ſcribitur 9. cap. completa eſſe, vbi dicit. *Poſtquam conſummatæ fuerint 62. hebdomadæ, occidetur Chriſtus, & tunc veniet populus cum principe, & deſtruet ciuitatem, & domum, & contaminabunt eam, & auferetur ſacrificium, & erit conſummata deſtructio deſolationis perpetuæ.* Et non eſt dubium domine mi, quod deſtructio, deſolationis perpetuæ eſt captiuitas iſta in qua ſumus nos iam ſunt mille anni. Et aperte dicit Deus per prophetam. *Et erit deſolatio perpetua*, & hoc non niſi poſt occiſionem Chriſti. Et ſi voluerimus dicere, quod ante mortem Ieſu, fuerimus in deſolatione iſta: reſpondebunt nobis Chriſtiani, quod ante mortem illam non fuit deſolatio niſi 70. annis, & poſt hæc fuimus reducti in terram promiſſionis, &

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

fuimus apud Deum in gratia, & honore. Certe domine mi, non video euaſionem contra Prophetiam iſtam, quia de facto probatur nobis, quod poſtquam ad reedificationem templi fuerunt completæ 62. hebdomadæ annorum ſupple, quæ ſunt anni 434. tunc fuit Ieſus occiſus à patribus noſtris. Et poſtea venit Dux, ſcilicet Titus, & populus, ſcilicet Romani, & fecerunt nobis ſecundum Prophetiam iſtam, hodie iam ſunt mille anni. Et nihilominus ſi ita eſt Dei ſumus, & in eo ſperamus. Et ſi dicamus, quod Chriſtus nondum venit, ſed cito venturus eſt, & habebimus terram promiſſionis, & reedificabimus ciuitatem, & habebimus gratiam Dei, & honorem in terra noſtra, & iſta deſolatio non erit perpetua. Reſpondebunt nobis Chriſtiani, quod adhuc ergo manet nobis occiſio Chriſti (& aduentus Titi, & populi Romani) & deſolatio peior, quam iſta in qua ſumus iam ſunt mille anni. Heu mihi domine, non eſt excuſatio, nec euaſio conſona. Sed tamen quicquid contingat, Dei ſumus in omni caſu, & in eo ſperamus.

CAPITVLVM NONVM.

TImeo domine mi, quod Chriſtus iam venit, & compleuit primum aduentum ſuum, quia in ſcripturis noſtris inuenimus duplicem illius aduentum. Primus aduentus Chriſti deſcribitur à pro-

phetis

phetis in paupertate, & humiliate. Secundus in gloria, & maieſtate. Et de vtroque aduentu proponam, quæ mihi occurrent. De primo aduentu dicit Deus per os Zachariæ prophetæ. *Lætare filia Sion, ecce præceptor tuus venit pauper equitans aſinum.* Et in iſto aduentu, deſcribit eum Eſaias deſpectum, Daniel occiſum, Zacharias & Amos venditum. Et quum fuerint iam completa omnia: quæ in iſto libello deſcripſi, & deſcribam, non reputauimus, ideſt non agnouimus eũ ſicut dicit Eſaias propheta, ſed deſpeximus, & præualuimus contra eum. Sed gloria eius, & maieſtas erit manifeſta in ſecundo eius aduentu. Ignis autem, & flamma præcedent eum, & ardeſcet, & inflammabit in circumitu eius inimicos eius, ſicut dicit Deus per ora prophetarum Dauid, & Eſaiæ. Et conſidera domine mi, quod Chriſtus non iudicabit aliter; quam cum igne ad mortem, quia nos interfecimus omnes prophetas, qui annunciauerunt nobis de illo: prout Deus teſtificatur contra nos per os Heliȩ prophetȩ tertio libro Regum. Et ſic interfecimus iuſtum iſtum propter quem ſumus in ira Dei ſine fine. Et tamen Dei ſumus, &c.

CAPITVLVM DECIMVM.

DOmine mi, Deus aperte deſcribit duos aduentus Chriſti, per os Eſaiæ prophetæ 2. cap. quũ dicit. *Conſurge, conſurge brachium Domini.* Dicens bis conſurge propter duplicem eius aduentum, &

ſigillatim, & clare deſcribit primum Chriſti aduentum, tamen quantum ad paſſionem, & deiectionem cap. 50. & cap. 53. per totum, & ſpetialiter quum dicit: *Vidimus eum, & non erat ei ſpeties, neque decor.* Primum etiam aduentum deſcribit Eſaias 9. c. quũ dicit. *Paruulus natus eſt nobis.* Et ſtatim ſubiungit ſecundum eius aduentum quum dicit. *Et vocabitur fortiſſimus gigas potens, ſuper thronum Dauid ſedebit, vt confirmet illud amodo, & vſque in ſempiternum.* Zacharias autem propheta deſcribit ipſum pauperẽ, & ſedentem ſuper aſinum. cap. 9. & quid aliud eſt hoc niſi, quod Propheta iſte deſcribit primum eius aduentum in humiliate, & Eſaias ſecundum aduentum eius in potentia, & maieſtate? ſic enim deſcribit eum Daniel cap. 7. vbi dicit. *Conſiderabam rectè in nubibus cœlo ſimilitudinem filij hominis venientem, & appropinquantem ad antiquum dierum, & ſedit coram ipſo, & datum eſt ei regnum, honor, & poteſtas, & omnes gentes, & linguæ honorabunt eum: poteſtas eius, poteſtas æterna non deficiens, & regnum eius manebit in æternum.* Et manifeſtum eſt, domine mi, quod in ſecundo aduentu ſedebit Chriſtus ante antiquum dierum, quæ eſt Deus ad iudicandum, ſicut ſedit in primo aduentu ante patres noſtros Iudæos, vt iudicaret. Et iſtos duos aduentus Meſſiæ, ideſt Chriſti innuit Dauid propheta in pſalmo quum dicit. *Quia venit, quoniam venit iudicare terram.* Propter primum aduentum eius, quæ fuit ſimplex, dixit: quia venit, propter ſecundum,

quæ

quæ erit cum potentia, dixit quoniam venit iudicare terram. De ſecundo eius aduentu loquitur Zacharias Propheta. cap. 14. quum dicit. *Imprimet veſtigia pedis eius ſuper montem oliuarum*. Et nos domine dicimus, quod Deus in eſſentia, & in natura ſua non habeat pedes, nec carnem, nec iſta quæ corporis ſunt: ſed pedes habere conuenit creaturæ corporeæ. Dicit etiã Dauid Propheta (quod etiam ſupra allegatum eſt) loquens de ſecundo eius aduentu. *Ignis in conſpectu eius ardeſcet, & in circumitu eius*. Sed nos non dicimus, quod Deus ſic ſit circumſcriptus, quod aliquid poſſit eſſe in circũitu eius inquantum Deus. Sed iſte authoritates, & ſimiles habent veritatem ad literam in illo iuſto, quem Prophetæ deſcribunt nunc loquentes de illius humilitate, nunc de illius maieſtate: & de hoc loquitur Malachias Propheta cap. 3. quum dicit. *Ecce dominus veniet, & quis poterit ſtare ante aduentum eius? Ipſe enim quaſi ignis conſtans, & ſedebit, vt liquefaciat argentum, & aurum*. Ecce, quod iuſtus ille, qui fuit iudicatus, qualiter veniet in ſecundo aduentu, & attende domine mi, qualiter deſcribit eum Propheta in eodem 3. cap. quum dicit. *Tunc veniam, & intrabo in iudicio ad eos, & ero teſtis velox ſuper adulteris, & malis, & periuris, & ſuper illos, qui defraudant mercedem mercenarij, & humiliant viduas, & pupillos, & opprimunt peregrinum, & pauperem*. Et idem domine mi, deſcribit Ezechiel Propheta cap. 33. vbi loquitur de paſto-

ribus,

ribus, & ciuibus dicens. *Ego ſeparabo ab eis, ſcilicet iuſtis, tranſgreſſores, & incredulos.* (Hoc non habet tranſlatio noſtra, ſed in Arabico dicit ſic.) Domine mi, ecce, quod in ſecundo aduentu ſeparabit incredulos de medio iuſtorum. Sicut etiam dicunt Malachias, & Ezechiel clare: & in primo aduentu nemo cognouit eum, quia non exiuerat limites humanæ naturæ, ſicut dicit Deus per os Eſaiæ prophetæ ca. 53. *Et cum iniquis computatus eſt, & propter hæc non reputauimus eum.* Et tunc domine mi, patres noſtri in primo aduentu Meſſiæ, defecerunt, & errauerunt, & propter hoc ſumus in ipſa captiuitate, quæ non habet finem. Et tamen quicquid contingat, Dei ſumus, & ipſo ſperamus.

CAPITVLVM XI.

O Domine Domine mi, paueo, ne iſte iuſtus, qui iudicaturus eſt cum potentia in aduentu ſuo ſecundo, quod ipſe fuit Saluator in aduentu ſuo omnium, qui crediderunt in eo, quoniam Propheta dicit de illo. *Notum fecit dominus ſalutare ſuum, & in conſpectu gentium reuelauit iuſtitiam ſuam.* Ad hoc dicit Eſaias propheta cap. 12. *Haurient aquas de piſcinis ſaluatoris.* Quod dictum ſecundum videre meum intelligitur de baptiſmo: nam in primo aduentu ſaluauit per aquam, & in ſecundo iudicabit per ignem. Et de iſto Saluatore dicitur domine mi, in Iob 19. cap. *Scio quod ſaluator meus viuit,*

& in

Digitized by Google

& in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & in carne mea, & oculi mei videbunt Deum. Attende domine mi, quod vocat Saluatorem iſtum Deum. Conſtat autem, quod oculi carnis non videbunt Dei eſſentiam, habemus autem ſecundum ſcripturas, quod Saluator iſte iuſtus de quo eſt ſermo, qui ſolus poteſt dici vere iuſtus, quoniam nullum peccatum fecit: ſecundum quod Deus de illo teſtificatur per os Eſaię prophetæ: & nec de Moyſe, nec de aliquo Prophetarum dicitur, quod ſit Saluator iuſtus, & ſine peccato: quia Moyſes peccauit, & omnes alij Prophetæ peccauerunt, ſicut & vos ſcitis domine mi. Et idcirco nullus eorum vocatur Saluator iuſtus in ſcriptura, ſed illud nomen ſoli illi ſaluatur. Et ſine dubio non ſoluat, niſi qui credunt primum aduentum ſuum, & illi, qui non credunt in eum: non habent cauſam aliquam, quod Saluentur ab illo in ſecundo aduentu eius: ſed digni ſunt morte, quia digni erant morte, qui non crediderunt Moyſi, & non obediebant ei, qui fuit in peccato, quanto magis, ſunt digni igne illi, qui non credunt, vel etiam qui blaſphemant iuſtum iſtum, & Dominum, qui peccatum neſciuit vnquam: Quicquid tamen eueniat. Dei ſumus nos.

CAPITVLVM XII.

DOmine mi, nos inuenimus in ſcripturis, quod Chriſtus exaltabitur de terra ad cœlum, &

ego

ego timeo, quod illud ſit completum in iſto iuſto, qui fuit interfectus à parentibus noſtris. Et de iſta eius exaltatione dicit Dauid propheta in Pſal. 23. *O magnates aperite portas principatus veſtri, & eleuamini portæ æternales, & introibit princeps gloriæ.* Et attende domine mi, quod reſpondent Angeli in cœlo. *Quis eſt iſte princeps gloriæ?* Et ipſe reſpondet illis. *Dominus virtutum fortis in bello.* Et conſtat domine mi, quod iuſtus iſte non habuit prælium, niſi in primo aduentu ſuo, quia quando ſedebit ad iudicium, & ignis in circumitu eius exardeſcet, & inflammabit in circumitu eius inimicos eius, & conflabit iuſtos per ignem, quaſi aurum, & argentum: & hoc in vltimo eius aduentu, nullus tunc præliabitur contra illum, nec locus eſt pugnæ. Adhuc de iſtius exaltatione dicit Eſaias 69. *Quis eſt iſte, qui venit de Edon in terram, rubris veſtimentis eius de Boſra, quia iſte eſt ſicut formoſus in ſtola ſua.* Et reſpondet iuſtus iſte, *Ego, qui loquor iuſtitiam, & pugnator ad ſaluationem.* Et dicunt ei Angeli. *O domine, quare ergo rubrum eſt indumentum, ſicut calcantes in torculari?* Reſpondet dicens illis. *Torcular calcaui ſolus, & non erat homo mecum.* Vide domine, quod non proprie loquitur Eſaias, & timeo, quod reſponſio iuſti iſtius ad Angelos non tangit, niſi nos maximè quum dicit. *Calcaui eos in ira mea, donec aſperſi ſunt ſanguine eorum ſuper indumenta mea: ſed dies vltionis in corde meo, & annus retributionis meæ venit.* Quid ergo ſperare debemus

in

in iſto iuſto domine mi, vbi ſcimus ipſum de nobis Angelis fuiſſe conqueſtum in cœlo, & notificauerat eis, quod ipſe calcauerat torcular ſolus? Et quid aliud ipſe calcauit in ira ſua, niſi nos poſt bellum, quod habuit nobiſcum? In primo aduentu ſuo proſtrati ſumus ab eo, & calcati, iam ſunt mille anni: & adhuc reſtat in vltimo eius aduentu eius dies vltionis, & annus retributionis in corde ſuo. Vtinam domine quando interfecimus Eſaiam deleuiſſemus etiam authoritatem prædictam de prophetia ſua, quod nunquam legeretur ab aliquo, & etiam quod Dauid propheta vocat bellum quum dicit. *Dominus virtutum fortis in bello?* Hoc Eſaias vocat torcular. Heu nos domine mi, bibimus muſtum illud de quo dicit Iacob Propheta, & Patriarcha, vt habetur in libro generationis creaturarum. c. 49. de Iuda. *Lauit ſtolam ſuam in ſanguine vuæ.* Sic eſt factum a nobis in primo aduentu Meſſiæ, ſed quid erit in aduentu eius vltimo, quando homines ſtabunt coram homine iudicante in circumitu, cuius erit ignis paratus ad deuorandum illos, contra quos tulerit ſententiam? tunc non erit Chriſtus belli, nec iam in torculari calcabitur, quia iam extunc non erit locus pęnitendi, nec refugij, ſed iuſtitiæ: vt ſicut ipſe iudicatus fuit ſine peccato, quod inueniretur in eo, ſic etiam ipſe iudicet peccatores. Dicit autem Deus in prophetia Salamonis Prouerb. 11. *Quando iuſtus recipiet iudicium, vbi erunt impius, & peccator?*

EPI-

EPILOGATIO.

CAPITVLVM XIII.

VAlde Timeo domine, quod hæc dicta ſunt teſtimonia prophetarum de illo iuſto (qui ſcilicet fuit venditus pro argento) vt dicit Amos, quod calcauit torcular, vt dicit Eſaias, quod geſſit bellum cum patribus noſtris, ſicut dicit Dauid, quod captus fuit in peccatis noſtris, ſicut dicit Hieremias, quod vulneratus fuit in palmis ſuis, ſicut dicit Zacharias: ſuper cuius veſtem miſſæ ſunt ſortes, vt dicit Dauid, quod aſcendit in cœlum, ſicut dicit Dauid, & alij: quum non cõueniat Deo in eſſentia ſua, ſiue natura diuina, ſecundum quã nec reſurgit, nec exaltatur, nec deſcendit, nec ſedet, &c. (quæ dicta ſunt corporalia) quod iam venerit ille iuſtus cuius naturæ corporeæ hæc prædicta, & ſimilia poterunt conuenire. Si autem tibi videtur durum credere mi domine, quod homo corporeus aſcendit in cœlum: audi authoritates, & exempla, quæ mihi occurrunt de ſcripturis noſtris ſuper hoc; dicit enim Dauid Propheta de illo. *Aſcendit Deus in altum, & ſaluauit captiuitatem, dedit dona hominibus*, dicit, & in Pſalm. 77. *Iubilate Deo, & glorificate nomen eius, iter facite ei, qui aſcendit de partibus Occidentis Deus nomen illi*. Adhuc etiam domine mi, dicit Deus de illo in Pſalmo illo, quem tu habes

in

in corde. *Iubilate Domino, qui aſcendit ſuper thronum cæli ad Orientem*. Et de illo dicit Amos cap.9. *Dominus eſt, qui ædificauit in cælo ſedem ſuam*. De ipſo etiam dicit Dauid Pſ.66. *Aſcendit Deus in iubilo, & Dominus in voce buccinæ*. De ipſo etiam dicit Aſer Propheta cap.3. *Vidi hominem deſcendentem de corde maris, & peruenit vſque ad cælum*. (Et quia non habemus iſtum Prophetam omiſi ſcribere multa, quæ allegat ſuper hoc.) Dicit etiam de illo Moyſes in cantico. *Leuabo in cælum manum meam*. Deuteron. 32. cap. *Conſurge conſurge brachium Domini*. De iſto dicit Anna mater Samuelis Prophetæ cap. 2. primi Reg. *Dominus dabit imperium regi ſuo, & ſublimabit cornu Chriſti ſui*. Dauid etiam dixit. *Aſcendit dominus ſuper pennas ventorum*. Et hę authoritates occurrunt mihi ad probandum exaltationem Chriſti corporalem vſque ad cœlum. Et ſunt plures aliæ, quas tu domine bene ſcis. Nunc etiam exempla aliqua adducam de lege noſtra, quia videtur multis ex nobis inconueniens credere, quod homo in corpore aſcendit in cœlũ: & hoc eſt propter conſiderationem. Nam in lege, & prophetijs inuenimus, quod Deus verus, & glorioſus, aſſumpſit de terra, & leuauit plures ſanctos viros patres noſtros. Et ſi de iſtis non dubitamus propter eorum ſanctitatem, & propter teſtiſtimonium ſcripturæ: quare dubitamus de aſcenſione iſtius iuſti in corpore, & anima, cui ſcriptura prohibet maius, quam illis teſtimonium ſanctitatis,

tatis, & qui durius bellum, ſecundum Prophetas ſuſtinuit, & plures tentationes mundi, quam aliquis de prædictis? Et præterea domine mi, ſcis ſine exempli poſitione, quod Matuſalem, & Enoch iuſti, & Helias Propheta, fuerunt aſſumpti à Deo de mundo iſto, cum corporibus ſuis. De Moyſi etiam non eſt dubium. Nam quum dicit Deuter. 34. c. dixit Deus ad Moyſen. *Aſcende ad montem nocte, & morere ibi. Et aſcendit Moyſes montem, & mortuus eſt ibi, & neſciuit homo ſepulcrum eius vſque in hodiernum diem.* & id ſignificat, quod ſepulcrum eius eſt ignotum in terra, quum ipſe fuit Propheta maior, & ſanctior alijs niſi Deus eum aſſumpſit in corpore ſicut alios iuſtos prædictos aſſumpſit, & leuauit ad locum vbi ſunt. Nec nos debemus mirari ſuper hoc, ſi aer iſtę leuis, & ſubtilis, poſſit portare corpora groſſa, & ponderoſa, quia nos ſcimus, quod aqua, quæ eſt in raritate ſimilis aeri, quando placuit potentiæ omnipotentis portauit corpora filiorum Iſrael in eorum exitu de Aegypto, & quoniam Deo fuit acceptum ſacrificium: ignis deſcendit de cœlo, & eleuauit, & portauit corpora pecorum, & boum, quæ offerebantur Deo. Moyſes autem, & Helias prophetizauerunt de iſtius eleuatione, & alij Prophetæ: vnde non oportet, vt ſimus credentes certam eleuationem dictorum Sanctorum, & ſimus incredibiles circa aſcenſionem iſtius iuſti, & Domini in cœlum: de quo ſunt tot teſtimonia in ſcriptura, ſicut dictum

eſt,

Digitized by Google

eſt, pluraq́; induci poſſent, quia ſatis apparet, quod Deus aſſumpſit prædictos Sanctos, de quibus nullus dubitat, vt ad fidem diſponeret corda hominum, vt de aſcenſione ſua iuſti non dubitarent. Et etiam eſt alia cauſa, quare de ipſo dubitant noſtri, & dubitauerunt etiam Patres noſtri; quia aduentus eius fuit occultus, & inſultus: ſic dicit Eſaias *Homo eſt, & quis cognoſcet illum?* qui propheta etiam dicit. *Virgo concipiet, & pariet filium.* Vbi aduertendum eſt, quod tacet de patre, & propter hoc ſecundum quod alibi dicit, *non reputauimus eum*, & cap. 31. dicit. *Signum nouum creauit Deus ſuper terram, mulier circundabit virum.* Dicit, & in 6. cap. *Propter hoc dabit eos vſque ad tempus in quo parturiens pariet.* Et notandum, quod non facit propterea mentionem de marito ipſius parturientis, quia innuit natiuitatem iſtius iuſti, qui ſolus natus eſt præter ſolitum modum, & curſum naturalem, qui eſt ex mare, & fœmina, ſicut de illo prædixit per os Eſaiæ Prophetæ c. 9. quum dicit. *Audite domus Dauid, Deus dabit Vobis ſignum, ecce virgo concipiet, &c.* Omnes autem alij ſancti, qui dicti ſunt, nati ſunt de fœmina, & viro carnaliter concepti in peccato, & omnes fuerunt peccatores, & ipſe Moyſes ſanctior omnibus prophetis peccauit; & confitetur per os ſuum ſe peccaſſe: de iſto autem iuſto, dicit Deus per Eſaiam 53. cap. *Qui nunquam peccauit nec inuentum eſt mendacium in ore eius.* De alijs autem

ſanctis omnibus dicit Deus per Iob 15. cap. *In omnibus ſanctis ſuis non eſt inuentus ſine prauitate*. Et Hieremias Propheta dicit c. 17. *Corda omniũ praua*.

CAPITVLVM XIIII.

TImeo Domine mi, quod ſit completum in nobis, quod dicit Deus per Eſaiam Prophetam. *Cecidit cecitas ſuper Iſrael, quouſque intrauerit gentium plenitudo*: & iterum dicit 6. c. *Audientes audient, & non intelligent, vt cognoſcant, quod corda iſtius gentis ſunt ingroſſata*. Et in eodem cap. *Excæca cor populi huius, & obſcura aures eius, ne forte addiſcant, & conuertantur ad me, & ſanem eos*: & dicit Eſaias *vſquequo Domine*, & dicit Deus. *Quouſque ſint ciuitates deſertæ, & maneant domus ſine habitatore*. dicit etiam Daniel 12. cap. *Claude ſermones, & inuolue prophetiam*. Et Hieremias 17. c. *Peccatum Iudæ eſt deſcriptum ſtilo ferreo in lapide adamantino, & eſt tenſum ſuper altitudinem cordis eorum*. Et Eſaiæ cap. 1. *Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepium domini ſui: populus autem meus non intellexit*. Et Hieremias 8. c. *miluus, & Hirundo & Ciconia ſciunt tempus aduentus ſui: populus autem meus non cognouit*. Et hæc omnia dicta ſunt propter nos domine mi, quia non cognouimus aduentum iſtius iuſti domini. Et de nobis, dicit Deus per os Eſaiæ 43. cap. *Elonga foras gentem cæcam, & habentem oculos cæcos, & aures ſurdas, ecce omnes gentes congregati ſunt*. Et

Digitized by Google

quid voluit dicere propheta per hæc, niſi quod Deus, repulit nos, quia non cognouimus tempus iſtius iuſti ſancti eius, & congregauit ad ſe in fide gentes loco noſtri? ſuper quo admiratus Dauid dixit in Pſal. 76. *Hæc eſt mutatio dexteræ excelſi*. Nos tamen Dei ſumus domine mi in caſu noſtro, & in captiuitate noſtra, quæ non habet finem, ſumus iam ſunt mille anni. Et hoc tamen non accidit ita male patribus noſtris, qui adorauerunt Idola, & occiderunt Prophetas, & tranſgreſſi fuerunt legem ex toto.

CAPITVLVM XV.

Timeo domine mi, propter hoc, quod non credimus in iſto iuſto, quod idcirco accidit nobis, & completur in nobis, quod dicit Deus per Eſa. c. 29. *Erit vobis prophetia tanquam verba libri clauſi, quia dabitur lectori, & dicet: Iſte liber clauſus eſt, neſcio quid eſt in eo, tunc dabitur neſcienti literas, & dicet. Non ſum lector ego.* Et clauſura libri eſt maior domine, quam clauſura, qua Deus clauſit corda noſtra, iam ſunt mille anni: nec poſſumus cognoſcere prophetiam nobis traditam à prophetis ſuper aduentu iſtius iuſti, propter quod & alibi dicit idem Proph. *Deſolabitur Hieruſalem, & corruet domus ſancta*. Dicit, & c. 1. *Terra noſtra deſerta, & ciuitates noſtræ ſuccenſæ igni, & remanebit ſicut tugurium in vinea diſſipata*. Sicut hodie eſt domine

mi, & fuit iam ſunt mille anni. Dicit etiam Eſaias c. 30. *Domine Deus exaltabo nomen tuum, quoniam poſuiſti ciuitatem in tumultum, & domum in confuſionem, vt non ſit vſq; in ſempiternum*. Et eodem c. dicit. *Conuertetur populus contritionis vaſis fictilis, in quo non remaneat pars ad portandum carbonem ignis, nec ad hauriendum guttam aquæ*. Completum eſt etiam domine mi, quod dicit Daniel cap. 9. *Poſtquam fuit occiſus Chriſtus, remanebit deſolatio perpetua*. In qua deſolatione fuimus iam mille anni. Dixit etiã Eſaias cap. 24. *Relicta eſt in vrbe ſolitudo, & ſibilabitur terra eorum ſibilo vſque in ſempiternum*. Dixit etiam Hieremias cap. 6. *Argentum reprobum vocate illos, quia Deus proiecit eos*. Et Eſaia dicit 51. c. *Ambulate in lumine ignis noſtri, & in flammis quas ſuccendiſtis nobis*. In quibus flammis nos ſumus, iam ſunt mille anni. Dicit etiam Amos 1. c. *Domus Iſrael cadet, & non eſt, qui erigat eam*. Et videtur mihi domine mi, quod Deus induxit ſuper nos ruinam iſtam, poſt aduentum huius iuſti, poſtquam nullus propheta ſurrexit in nobis, nec ſurget, quia ſicut prophetizatum eſt nobis, nos manemus in incredulitate non recipientes fidem illius, ſed negantes. Dicit etiam Oſeæ primo. *Quum accubuit mulier ſuper terram, & peperit, dixit Deus; Voca nomen eius, ſine miſericordia, quia non miſerebor populo huic*. Et ſi Deus proiecit nos, & non miſerebitur noſtri, vt experti ſumus ſunt iam mille anni, quæ vtilitas eſt quærere legem, & circuncilionem, & ſabbatum?

batum? Dicit etiam Eſaias 53.c. *Educ foras populum cæcum*. Sicut eduxit nos de terra noſtra verus Deus, & glorioſus iam ſunt mille anni. Dicit etiã 26. cap. *Vetus error abijt*. Et quid eſt antiquum, niſi lex noſtra qua receſſit à nobis domine cum rege, cum ſacrificio, cum incenſo, cũ altaribus? & quid peius poterat nobis aduenire? Quid eſt, quod nos expectamus? Nonne videmus, quòd nos diſperſit per quatuor partes mundi in diſperſionem; ſicut prædixit nobis Moyſes, Hieremias, Eſaias, & alij Prophetæ? Et tamen nos Dei ſumus, & ad ipſum recurrimus in omni euentu.

CAPITVLVM XVI.

Timeo Domine mi, quum nos dicamus inter nos: Ego, & etiam ſum, & nos ſumus filij Iacob, & Iſrael, quod iam completum eſt illud, quod dicit Deus per os Eſaiæ 69. capit. *Interficiet te Deus in Iſrael, & vocauit ſeruos ſuos nomine alio*. Paueo, quod illi ſerui ſumus quibus imponi debet illud nomen, ſecundum quod dicit Moyſes in Deut. 28. c. *Erunt gentes in capite, & populus incredulus in cauda*. Sicut nos ſumus iam ſunt mille anni. De illis dicit etiam Hieremias capit. 11. *Replebitur terra fide Dei, & redundabit ſicut aqua maris*. Et de illis dicit Salamon Propheta 3. Regum 6. cap. in oratione. *Domine Deus quum venerit alienigena ad domum ſanctam tuam, & inuocauerit nomen*

ſanctum tuum benedictũ exaudies eos domine Deus meus, vt diſcat vniuerſa terra timere nomen ſanctum tuum, ſicut populus tuus Iſrael. In quo ergo gloriamur domine, & cur contemnimus gentes, ex quo Salamon Propheta fecit eos in Deo participes, & in domo ſancta, & forte nos tanquam indignos eiecit Deus de illa domo, & deieit eam iſtis? Et de illis dicit etiam Moyſes in tertio libro legis 14. capit. *Hæc dicit dominus Deus, replebitur terra tota gloria domini.* Et de ipſis Dauid in Pſ. 21. *Præueniet, & conuertentur ad dominum vniuerſi fines terræ, & villæ, & nationes.* De ipſis etiam dicit Eſaias 60. cap. *O domus ſancta venit lumen tuum, & gloria domini ſuper te orta eſt, & ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore vultus tui; leua in cirucuitu oculos tuos, & vide, omnes gentes iſte congregatæ venerunt tibi, filij extranei ædificabunt muros tuos, & principes eorum ſeruient tibi.* Et qui ſunt iſti filij extranei domine mi, qui venerunt ad domum Dei, niſi gentes, quæ ſeruiendo Idolis erant extranei à Deo ipſi, & principes, & reges eorum, de quibus Deus dicit, quod ambulabunt in lumine domus ſanctæ, & nos erramus in tenebris extra illam, iam ſunt mille ãni? Dicit adhuc idem Propheta 65. cap. *Ecce gentem, quam neſciebas vocabis, & qui te non cognouerunt ad te current, & venient.* Sicut de facto videmus hodie ſunt mille anni, quia Chriſtus nobis miſſus ſecundum legem nobis datam venit; gentes legem non nouerunt, venerunt ad eum, & ipſe dedit eis legem

gem

Digitized by Google

gem nouam, puram, & ſanctam. Adhæc 45. cap. *Concordauerunt gentes, & reges eorum, & congregatæ ſunt in fide Dei,(non habet ſic translatio noſtra)*. Et ti-meo de illis fuiſſe dictum eodem cap. *Congregami-ni, & venite omnes, qui ſaluati eſtis per Deum ex genti-bus*. Et de ipſis dicit Eſaias 60. cap. *Quæſierunt de me, qui non interrogabant de me, & inuenerunt me, qui quærebant me*. Et de ipſis etiam dicit Hieremias 3. cap. *Congregabuntur omnes gentes in nomine domini in domo ſancta, & non ambulabunt vltra in prauitatem cordium ſuorum*. Et de ipſis dicit etiam idem 16. cap: *Deus o domine mi, & Deus meus ad te venient om-nes gentes ab extremis finibus terræ, & dicent: Non ha-buerunt pattes noſtri, niſi mendacium, & iniquitatem*. De ipſis etiam dicit Sophonias 3. cap. *Datum eſt gentibus, vt loquerentur ſimul in nomine domini, & ſer-uiet ei humero vno omnis homo de loco, ſuo & omnes in ſulæ gentium*. Et de illis dicit Zacharias 2. cap. *Læ-tare domus Sion, quia ego veniam ad te, & habitabo in medio tui, in die illa appropinquabunt ad Deum gentes in multitudine ſua*. Dicit enim idem 8. cap. *Hæc di-cit dominus Deus exercituum, venient gentes multæ, de locis multis, & dicet vir ad vicinum ſuum. Vadamus, & quæramus dominum in bono*. Et iſta domine mi, completa ſunt, & complentur in oculis noſtris de plano: vides populos, & linguas legere libros le-gis, & Prophetarum omnium, & Pſalterium di-miſſis idolis ſuis, & nullus ex eis credidit per ma-num Moyſi, neque Aaron, nec alicuius Prophe-

Digitized by Google

tarum noſtrorum, nec aliquid retinent de fide, & idola ab illo tempore quo crediderunt iuſto illi, de quo dicit Abachuc Propheta 3. cap. *Egreſſus es Domine ad ſalutem populi tui, & ad ſalutem cum Chriſto tuo.*

CAPITVLVM XVII.

TImeo domine mi, quod Deus victor, & glorioſus, qui viuificauit iſtas gentes per fidem, quod inquam interfecit nos incredulitate noſtra; ſicut ipſe dicit per os Eſaiæ 65. cap. *Pro eo, quod vocaui & non reſpondiſtis, hæc dicit dominus Deus Ecce ſerui mei comedent, & vos eſurietis, ecce ſerui mei gaudebunt in exultatione cordis, & vos concutiemini præ amaritudine corporis, & interficiet te Deus Iſrael, & vocabit ſeruos ſuos nomine alio in quo benedicet Deus illi, qui benedictus eſt ſuper terram amen.* Et nos videmus redemptiones iſtius nominis benedictus à Deo ſuper faciem terræ & nos diſperſit in captiuitatem per quatuor partes mundi, hodie ſunt mille anni. Apparent in nobis expreſſe veſtigia iræ Dei, non ad caſtigationem, ſed ad deſtructionem, & iſta eſt interfectio, quam Deus comminatus eſt, quod interficiet Iſrael: & iſtæ gentes viuæ, vel vicinæ quas vocat ſeruos ſuos receperunt nomen, quod Deus promiſit: ſed non ante mortem noſtri nominis primi ſecundum ordinem verborum Dei per Eſaiam; & fames, & ſitis, quam nos patimur, non eſt panis,

ſed cordium, & animarum ſceleritas, & eſt fames verbi Dei, & ſitis, ſicut propriè declarat per os Amos Prophetæ 8. cap. Et domine tu ſcis hoc pulchrius, quam ego. Veruntamen nos Dei ſumus in omnibus, qui accidunt nobis.

CAPITVLVM XVIII.

TImeo Domine mi, quod gentes, quæ viuificatæ ſunt, iam ſunt mille anni poſtquam mortuus fuit Iſrael, qui nihil boni habebant, antequam in Deo, & in Chriſto eius crederent, quod ipſæ fecerunt nos illos piſces, illas beſtias, de quibus loquitur Abachuc Propheta, quæ non habent ducem, & ipſæ gentes purificatę per fidem habent ieiunia ſua, & obſeruantias nouæ legis, & habent cuncta illa, quæ ad munditiam pertinent contenta in lege antiqua Iudæorum. Vides, quod in omni lingua, & in omni angulo, & in omni loco in Oriente, & Occidente, gentes ſunt confitentes nomen Dei, & non crediderunt in eum, per Moyſen, nec per aliquem Prophetarum; quamuis ſint ſtudioſi in lege, & in libris Prophetarum. Sed Deus vocauit eos per diſcipulos iuſti, qui eſte greſſus cum Deo in ſalutē eorum, ſicut ipſe Deus benedictus, & glorioſus, dixit per os Abachuc Prophetæ: & ipſi etiam fuerunt filij noſtri, de filijs Iſrael, quia alio nomine vocantur Apoſtoli: vnde paueo domine mi, quod iſti ſunt illi, de quibus dixit Deus per os Dauid Pro-

prophetæ pſal. 18. *In omnem terram ſonuit ſonitus eorum, & in extremis finibus terræ expanſa ſunt verba eorum*. Et tunc expreſſe Propheta demonſtrauit, quod de iſtis loquitur, & non de nobis quum dicit. *Non erit lingua, neque ſermo, quæ non audiet voces eorum*. Et hoc non poteſt eſſe de lingua Hebraica. Quæ enim gentes obedierunt patribus noſtris Moyſi, & Aaron? quinimò ipſi interfecerunt gentes, ſciunt hodie Moyſen, & Prophetas; cognoſcunt Deum, & ſeruant legem nouam, ſicut Apoſtoli docuerunt eos.

CAPITVLVM XVIIII.

TImeo Domine mi, quod illud verbum Zachariæ Propheta 13.c. *Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues*. Fuit completum quando nos percuſſimus paſtorem iſtorum puerorum, ſcilicet Apoſtolorum: & ex tunc nos oues diſperſæ fuimus per vniuerſum orbem, & iſti filij noſtri, ſcilicet Apoſtoli ſurrexerunt loco prophetarum, quod apparet ex hoc, quod Deus poſt illos non miſit nobis prophetas, neque notificauit nobis aliquem per viſionem. Timeo domine, quod iſti Apoſtoli ſunt illi pueri, de quibus dixit Deus per os Iohelis Prophetæ. 3. ca. cum dixit. *Senes veſtri ſomnia ſomniabunt, & pueri veſtri videbunt viſionem*. Certiſſimè domine mi, ſenes ſunt Prophetæ noſtri, qui ſomniauerunt fidem gentium, quam conſecuti ſunt, & viderunt

runt

runt iſti pueri, ſcilicet Apoſtoli. Et de iſtis pueris dicit Dauid Propheta pſal. 33. *Venite filij mei audite me, timorem domini docebo vos.* Et Deus non nominat Iudeos filios in plurali, ſed ſolum nominat eos Iſrael primogenitum in omni vſu loquendi, & in alijs pſalmis vocat iſtos pueros filios, cum dixit, *Filij tui ſicut nouelle plantæ.* De iſtis autem domine mi, dicit Dominus per Eſaiam. 5. cap. *Vinea Dei exercituum fuit domus Iſrael, & expectaui, vt veniret cum vuis, & venit cum ſpinis mihi, propter hoc adducam, qui deſtruet illam, & ponam illam in conculcationem.* Et de iſtis prædictis filijs Dei, qui dicuntur Apoſtoli, dicit Deus per Eſaiam, 39. cap. *Non erubeſcet Iacob, vt liquefiat facies eius, ſed tunc quando videbit de filijs ſuis illos quos creauerunt manus meæ ſanctificatos ante oculos ſuos.* Et ſi eſſent domine mi iſti filij ſanctificati coram nobis ſecundum viam legis noſtræ, non diceret Deus, quod eſſemus in erubeſcentia propter hoc, & diſſoluerentur facies noſtrę, immo haberemus gloriam, & ſplenderent facies noſtræ. Confuſio facierum Iacob, & diſſolutio eſt, ita quod iſti filij quos Deus creauit manu ſua, ſcilicet Apoſtoli ſunt ſanctificati coram nobis, non ſecundum legem noſtram, per quod lex noſtra non erit lex ipſorum. Dicit etiam Deus per os Hieremiæ Prophetæ. 30. cap. *In illa die non dicetur patres noſtri comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupeſcunt.* Dicit. Infidelitas Iudæorum non nocuit fidei Apoſtolorum, nec nocebit,

& pro-

& propter hoc ſubditur. *Viuo ego dicit dominus ſi erit vltra prouerbium iſtud in Iſrael*. Quia nunquam aliquis de Apoſtolis poſtquam receperunt fidem, redijt ad fidem noſtram, quare non ſentiunt acerbitatem infidelitatis noſtræ, ſicut dentes noſtri ob ſtupeſcunt de peccato patrum noſtrorum. Ad hęc de iſtis filijs domine mi, qui ſunt Apoſtoli, dicit Deus per os Eſaiæ Prophetæ. *De quo transmigrabo, niſi a populo meo? filij autem, qui non erunt infideles, dominus erit ſaluator eorum in omnibus anguſtijs eorum, & vultus eius cuſtodiet eos in charitate eius, & in clementia ſua redimet eos, & propitius erit in longitudinem dierum*. (Hæc authoritas non inuenitur in Eſaia.) Veriſſimum eſt domine mi, quod iſti filij de quibus loquimur, ſemper manſerunt firmi, & Deus non transmigrauit ab eis ab illo tempore quo redemit eos rex ille iuſtus magiſter eorum, ſed transmigrauit à nobis Deus, & fuit ſemper cum eis. Et de iſtis etiam filijs, qui ſunt Apoſtoli, dicit ſapiens Ieſus filius Sirach, in libro ſuo 3. cap. *Audite me filij chariſſimi. & operabimini ad ſalutem, quoniam Deus honorat patrem in filijs*. Et qualiter debeat intelligi honor iſte, declarauit Deus per os Malachiæ Prophetæ, quum dicit 3. cap. *Mittet Deus Heliam, qui conuertat corda patrum ad filios*. O domine mi, ſi Deus conuertere deberet corda filiorum, ideſt Apoſtolorum ad patres, cum hoc debeat intelligi de fide, tunc iſti filij, ideſt Apoſtoli fuiſſent nobiſcum in captiuitate iſta, quæ non ha-

Digitized by Google

habet finem, ſicut & patres noſtri, & nos ſumus, ſed ex quo Deus ordinauit, quod habeant corda patrum ad filios conuerti, quid eſt, quod expectamus domine mi, & quid præſtolamur? Et ſi volumus dicere, quod alij filij debent eſſe præter Apoſtolos de quibus intelligantur prædicta, illi erunt in captiuitate ſicut & nos, ex quo viam iſtius iuſti non ſunt ſecuti, & docuerunt ſequendam, & propter hunc honorem patrum in hoc, quod patres debent ad filios conuerti. Cum ergo domine mi, filij noſtri venerunt antequam patres noſtri ad fidem Dei ſunt conuerſi, ſi corda noſtra conuertantur ad filios illos, corda illorum conuertantur ad nos. Et ſic dicit Deus altiſſimus: Erit populus vnus, & animus vnus in Deo glorioſo, & victorioſo. Nec debemus intelligere iſtam conuerſionem, niſi de infidelitate ad fidem, & doctrinam iſtius iuſti, qui eſt magiſter ſalutis eorum, qui credunt in eo, & ſecundum quod Dauid dicit de eo, ipſe eſt ille cuius ſacerdotium in æternum erit ſecundum ordinem Melchiſedech, qui fuit Rex, & Sacerdos Dei altiſſimi ante Aaron. Et attende, domine mi, quanta ſit differentia inter ſacerdotium Aaron, & domini iuſti iſtius. Dixit dominus domino meo, tu es ſacerdos in æternum, non ad patres, ſicut Aaron, qui mortuus eſt centum, viginti annorum, idem ſacrificium Aaron fuerunt carnes, & ſacrificium iſtius iuſti domini fuit panis, & vinum, quod eſt ſecundum ordinem Melchiſedech.

dech. In quibus verbis Deus per Prophetam manifeſtê oſtendit, quod ſacrificium finiretur, quando inciperet iſtud ſacrificium in æternum, & ordinatio ſacrificanda ſecundum Aaron, ex toto ceſſaret, quando inciperet ſacrificium in pane, & vino æternaliter duraturum. Sed quia de hoc domine mi, habeo loqui ſpetialiter, dicam aliqua, quæ mihi occurrunt de iſtis filijs Dei, de quibus dicit Ieſus Propheta filius Bethzedi. 1. cap. (Non habemus iſtam Prophetiam.) *Erit locus in quo dicitur vos eſtis filij Dei viui.* Et iſte locus domine mi, abſque dubio eſt eccleſia, quia prophetia denotat locum ſecundum, in hoc quod dicit; Erit locus: quia ſynagoga, quæ eſt locus primus, iam erat, & ſynagogam vocat Deus per os Moyſi, & Aaron, & omnium Prophetarum, Iſraël primogenitum meum, ſed in plurali, & quaſi quemlibet in ſpetiali iſtos ſecundogenitos vocat Propheta, filios Dei viui. De iſtis etiam filijs, dicit Deus per os Moyſi Deut. 32. cap. *Sanguinem filiorum ſuorum vlciſcetur, & lauabitur terra populi ſui.* Et nos domine, occidimus Prophetas, & non fecit Deus vindictam de eis, niſi per 70. annos, ſed occidimus Apoſtolos, & iuſtum magiſtrum eorum, & fecit vindictam de filijs iam ſunt mille anni, & per mortem eorum lauit Deus terram populi ſui, non dicit terram filiorum Iſrael. De ipſis etiã dicit Dauid pſal. 126. *Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij fideles.* Comparat autem propheta iſtos fideles ſagittis

gittis emiſſis de manu potentis,quia Deus omnipotẽs miſit eos ad duodecim partes per quatuor mũdi climata, cum doctrina, legis, & pſalterij, & prophetarum. Moyſen autem, & Aaron non miſit extra domum ſanctam ad docendum, non ad Indiam, non Romam, nec ad loca alia extra terram ſanctam, miſit eos enuntiare doctrinam, legis, & prophetarum, & ſic iſti proiecti, vel miſſi per vniuerſum mundum domine ſurrexerunt coram Deo loco noſtri: poſtquam Deus occidit Iſrael, & nomen noſtrum, & per iſtos innouata eſt lex prima ſecundum ordinationem Melchiſedech, qui ſacrificium Dei inſtituit pane, & vino, de quibus communicauit Abram amicus Dei, prout erat in lege ſcriptum apud nos. Quoniam Deus per miniſterium iſtorum mutauit ſacrificium noſtrũ, ſicut mutauit nomen noſtrum, & ſicut mutauit legem antiquam carnalem, in nouam legem ſpiritualem. Et ſi Deus dixiſſet Meſſiæ noſtro, ſiue Chriſto: Tu manes ſacerdos in æternum ſecundum legem Moyſi, & Aaron: ſtaret lex illa. Sed dixit ei. Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, & amicus Dei, ſcilicet Abraam communicauit de ſacrificio panis, non de ſacrificio carnium, Nos tamen Dei ſumus, in omnibus, quæ eueniunt nobis.

CA-

CAPITVLVM XX.

TImeo domine mi, quod Deus elongauit nos à ſe, & ſacrificium noſtrum, ſed & acceptauit ſacrificium gentium, ſicut ipſe dicit per os Malachiæ Prophetæ. 1. cap. *Non eſt mihi voluntas, dicit Deus, neque recipiam ſacrificium veſtrum, quoniam ab ortu ſolis, vſque ad occaſum eius magnum eſt nomen meum in gentibus, qui offerunt nomini meo ſacrificium mundum, &c.* Ergo apud Deum ſacrificium gentium eſt mundius, quam ſacrificium noſtrum. Et in inſuper, quia Deus priuauit nos omni ſacrificio, vt alios doceret Chriſtianos, vt ipſi vitarent nos, vt non contaminarentur, ſic nos vitauimus gentes omni tempore, quo ſacrificium noſtrum fuit mundum apud Deum, & acceptum. Legas etiam tu domine mi, quod dicit Deus in pſal. 49. de noſtro ſacrificio, cum ait per os Dauid. *Nunquid vidiſtis vos, quod ego comederem carnes taurorum, aut hircorum ſanguinem biberem?* per quod manifeſtat Deus, quod ipſe contemnet ſacrificium noſtrũ, ſcilicet carnium. Et vnde eſt nobis hoc domine mi, quod nos deteſtamur in gentibus ſacrificium panis, & vini, quod ſtatuit Deus, & in nullo approbat ſacrificium carnium, cum Salamon Propheta deſcribat Aaron dicens ſic. Iſte, ſcilicet *Aaron extendit manus ſuas ſuper altare, & obtulit ſanguinem vuæ incenſum de vino, & obtulit ſacrificium noſtrum*

de

Digitized by Google

de granis terræ: ſic Melchiſedech obtulit per Abraã. Deus etiam teſtificatur per os Ieſu Prophetæ.9. c quod nos obtulimus, & ſacrificium de panibus cum dicit. *Non offeratur ſacrificium panis, quoniam panes veſtri triſtitiæ ſunt, & quicunque comederit ex eis contaminabitur.* Vnde nos aliquando offerebamus ſacrificium panum, ſed nullum eſt acceptum Deo ſacrificium de manibus noſtris. Et de noſtro ſacrificio carnis dixit Ieſus Propheta filius Betzari. 9. cap. *Deus magis diligit pietatem, & miſericordiam, quã ſacrificium carnium.* Declarat etiam Deus ſacrificiũ gentium per Moyſen Leuit. 23. c. *Offeretis Deo ſacrificium de leuatis, de area, & de expreſſione vuæ, & benedicet vobis, & cunctis operibus manuum veſtrarum.* Scimus nos etiam domine mi, quod Deus mandauit in principio poni ante arcam fœderis panes, & non carnes. in Exod. 29.cap. dixit Moyſi. *Offeras hircum, & cum illo panes azimos.* Qui panes azimi ſunt ſacrificium gentium in 3. lib. legis.21. cap. cum præcepit Aaron per Moyſen dicens. *Homo de ſemine Aaron ſacerdotis, qui habet maculam, non offerat Deo ſacrificium de panibus, nec aliud ſacrificium quodcunque.* Vide domine, quod præponunt ſacrificium panis, dicit etiam dominus per Moyſen. 3.lib.legis.3.cap. *Offeretis Deo ſacrificium de omnibus habitatoribus noſtris panes duos de primitijs frugum, & cum panibus arietes ſeptem.* Et primo ponit domine mi panes, & poſtea carnes. In alio loco legis quẽ tu ſcis domine mi, dicit Deus charus, & glorioſus

D filijs

filijs Iſrael. *Quando intraueritis terram habitationis veſtræ, quam ego daturus ſum vobis in hæreditatem, offeretis Deo panes in ſacrificium, & ſacrificabitis totum, & ad hoc taurum cum farina puriſſima.* Ergo Deus præcepit fieri ſacrificium de pane, & farina puriſſima, & acceptauit illud, & tale eſt hodie ſacrificium gentium, ſcilicet panis, & farina puriſſima. De ſacrificio etiam panis fit mentio. 1. Reg. 21. cap. cum Dauid venit ad Achimelech principem ſacerdotum in Sylo, & petiuit ab eo panes, qui reſpondit. *Non ſunt hic panes, niſi panis oblatus in ſacrificio ſancto, quem non conuenit comedere pueris tuis, quia eſt ſanctus.* Hæc dicta ſunt de ſacrificio panis, & plura alia dici poſſent, quę tu domine mi noſti, Sed quia gentes ponunt in ſacrificio aquam, non debet nobis videri inconueniens, quia etiam in ſcriptura ſancta inuenimus de hoc exempla, ſcilicet quod Deo fiebat ſacrificium de aqua, & fuit Deo acceptum. Inuenimus enim. 2. Reg. 3. cap. quod duo iuuenes hauſerunt aquam de ciſterna, quæ erat iuxta portam Bethleem, & Propheta Dauid obtulit iſtam in ſacrificium; ergo non eſt contra Scripturam, ſi gentes hodie ponant aquam in ſacrificio quod faciunt Deo. Nos legimus etiam vt dictum eſt, quod Aaron fecit ſacrificium Deo de pane, & vino, & Dauid fecit ſacrificium de aqua: & iſta tria ſunt ſimul in vno, vnde ſacrificiũ mundum ſpirituale quantum natura eorum patitur magis, & quantum etiam intellectus noſter me-

melius excogitare poteſt, non ſunt tamen taurorũ pinguium. Helias etiam pater noſter, vt narratur in 3. Reg. infudit aquam ſuper ſacrificium carnium, & Deus miſit ignem de cęlo, & acceptauit ſacrificium aqua ſuperfuſum. Angelus etiam id mihi figurat cum communicauit cũ pane ſubcinericio, & aqua, cum ambulauit in fortitudine cibi (ſupra id quod natura poteſt concedere) 40. diebus, vſque ad montem Dei. Hoc etiam ſacrificium vini cum aqua miſtum pulchrè & apertè deſcripſit Deus per os Salomonis Prophetę in libro Prouerbiorum cap. 9. cum dicit. *Sapientia altiſſimi communicauit ſacrificium ſuum, miſcuit vinum ſuum, & poſuit menſam, tunc miſit per ſeruos ſuos dicens: Qui eſt paruulus, veniat ad me, & inſipiens comedat panem meum, & bibat vinum meum temperatũ aqua.* Quid eſt Domine mi, menſa parata ſapientiæ altiſſimi, niſi altare? quid panis, & vinum miſtum, niſi ſacrificium de pane, & vino, & aqua quod fit in altari? qui ſunt inſipientes vocati per ſeruos ſapientiæ, niſi gentes, quæ ignorabant Deũ vocatæ per Apoſtolos? Et notabiliter dicit panẽ ſuum, per quod innuit hoc ſacrificium eſſe gratũ. Et ad iſtud conuiuium tam ſubtile, tam ſpirituale non vocauit patres noſtros, qui erant occupati in ſacrificio legis carnalis, quod etiam carnale ſacrificium non dimiſit nobis, ſed priuauit nos illo: iam ſunt mille anni completi, quod nobis accidit propter illum iuſtum in quem peccauimus.

CAPITVLVM XXI.

VAlde paueo domine mi, ab illo verbo, quod Deus fortis, & glorioſus dicit per os Malachię Prophetæ cap. 1. vbi agit de ſacerdotio gentium. *Ab ortu ſolis, vſque ad occaſum gentes offerunt ſacrificium nomini meo*. Vbi aduerto, quod ſacrificium noſtrum non fuit niſi in vno ſolo loco, ſcilicet in domo ſancta prçciſè; quo etiam loco, & ſacrificio priuauit nos Deus in terra promiſſionis, & vbique terrarum, iam ſunt mille anni. Vnde venit ſuper nos, & completum eſt illud, quod Dominus dixit, loquens per ſimilitudinem per os Eſaiæ 32.ca. vbi ait. *Completa eſt vindemia, & non eſt de cætero collectio*. Venit igitur ſuper nos, & cõpletum eſt, quod dicit Dominus per os Malachiæ, vbi ait. *Non eſt mihi voluntas in vobis, & ſacrificiũ non recipiam à vobis*. Venit etiam, & iam completum eſt ſuper nos, quod dixit Deus per os Eſaiæ cap. 1. cum ait. *Sabbata veſtra, & feſtiuitates veſtræ, & ſacrificium veſtrum non recipiam, quia vos omnes eſtis in ira mea*. Venit etiam & completum eſt ſuper nos, quod dicit Eſaias eodem cap. cum loquitur Deus per eum, & ait. *Quid mihi, & multitudini victimarũ, veſtræ quia multiplicaſtis mihi ſacrificiũ de arietibus, & de carnibus arietum, & hircorum cum præſentaretis eas? ego enim contempſi ſanguinem vitulorũ, & carnes arietum, & hircorum cũ præſentaretis eas*

co-

coram me: quis recipiet illas à vobis? ah non deturpes lapides meos ſanctos fruſtra: non offeratur vltra ſacrificium, quoniam incenſum veſtrum, & ſolemnitates veſtras, & ſabbata veſtra non recipiam a vobis, quia odiuit illa anima mea. Si eleuaueritis manus veſtras ad me, auertam vultum meum a vobis, & ſi multiplicaueritis orationem, non exaudiam, quia manus veſtræ ſanguine plenæ ſunt, & omnino ſacrificium veſtrum, ſicut cadauer fœtidum in ingreſſu atrij portæ exteriorum. Et ille, qui mihi iugulauerit taurum, ſicut qui decollauerit hominem, & ille, qui obtulerit in ſacrificium hircum, ſicut qui obtulerit canem, & qui obtulerit in ſacrificium vinum, ſicut qui offert ſanguinem porci. Sed hæc oblatio ſacrificij apud Deum nihil aliud ſignificat, niſi mutationem ſacrificij noſtri carnalis, & groſſi in ſacrificium iſtius iuſti domini ſpirituale, & ſubtile, qui inſtituit offerri panem loco carnium, & aquam mundam loco pinguedinis, & purum vinum loco ſanguinis, & hoc modo ſpirituali, & acceptabili Deo non ſunt animalia decollata per nos quæ per Prophetam comparantur cadaueri fetido. Nos tamen Dei ſumus domine mi, & ad ipſum redibimus in omnibus, quæ euenient nobis. Et quare non credimus hoc domine, cum hæc quæ locutus eſt Deus per Prophetam deſcribit, tam euidenter de ſacrificijs noſtris? Dicit etiam Deus per Hieremiam Prophetam ca. 7. *Inuitate proximos veſtros ad ſacrificia, & comedite cum eis carnes ſacrificiorum veſtrorum, quia in die qua eduxi patres veſtros de Aegy-*

epto, non præcepi eis, nec verbum de ſacrificijs, ſed dixi eis: Audite vocem meam, & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus. Si ambulaueritis in omnibus, quæ præcepero vobis, bene erit vobis, & non audierunt, neque poſuerunt aurem ſuam ad dictum meum. Et tu domine mi, es ille, qui nouiſti hæc, nihilominus Dei ſumus in omnibus, quæ euenient nobis,

CAPITVLVM XXII.

TImeo Domine mi, quod de ſynagoga, & eccleſia intelligitur illud verbum, quod ſcribitur cap. 25. primi libri legis, cum ait dominus Rebeccæ vxori Iſaac. *Duæ gentes ſunt in vtero tuo, & duo populi diuidentur à ventre tuo, gens gentem ſuperabit, & maior ſeruiet minori.* Domine mi, ſola Rebecca fuit mater Iudæorum, & Gentilium: populus maior, & primogenitus fuit Synagoga, quæ magna fuit honore, & ſcientia Dei: populus ſecundo genitus fuit gens in infidelitate manens, & in ignorantia ſua. Sed domine mi, Deus occidit Iſrael, prout deſcripſit Eſaias Propheta. Tunc rota ſubuerſa eſt, & ſynagoga, quæ fuerat maior, ſeruiuit eccleſiæ gentium, quæ fuit minor, & completur illud verbum, quod Deus dixerat Rebeccæ. Gens gentem ſuperabit &c. Domine mi, de eccleſia dicit Deus per os Dauid pſal. 44. *Adſtitit domina a dextris tuis in veſtitu deaurato, diſtinctis coloribus adornata.* Exponitur domine mi, quod in eccle-

eccleſia gentium, quæ vocatur Regina, diuerſitas linguarum omnium, quæ ſeruiunt ei, eſt ordinata colorum diſtinctione, nam omnis lingua concordat in vna eſpoſitione legis, & pſalterij, & librorum omnium Prophetarum Synagoga nõ habuit, niſi vnam linguam ad ornatum ſuum, quaſi colorem vnum, ſcilicet Hebream. Paueo etiam domine mi, a verbis frequenter inductis ſuperius, quæ per Malachiam Prophetam dixit Deus Synagogæ, cum ait. *Non eſt mihi voluntas in ſacrificijs veſtris, quia ab ortu ſolis, vſque ad occaſum eius magnum eſt, nomen meum inter gentes, quæ offerunt nomini meo, ſacrificium mundum*. Sicut de natura ſunt munda aqua, & vinum, & farina pura, de quibus faciendum ſacrificium non indiget mundatione, vel lotione, ſed de Synagoga indigent lauare carnes ſacrificiorum ſuorum, & purgare ventres animalium, quæ in ſacrificio offerebantur, & lauare locum de Sanguine, & pinguedine ſacrificiorum, alias eſſet horror tractare, & videre. In ſacrificio autem panis, & vini, & aquæ, nihil apparet indecens, nihil turpe etiam carnaliter ſumptum. Exiſtimo domine mi, quod de ſacrificio eccleſiæ, dicit Deus per Salomonem Prouerbiorum 29.c. *Melior eſt buccella pura panis cum charitate, quam vitulus ſaginatus cum inimicitia*. Buccella amoris domine mi, eſt manſuetudo ſuper manſuetudinem, & remiſſio mutua offenſarum: & vitulus ſaginatus eſt oculum reddere pro oculo, & interfectio ini-

micorum. Ergo domine ſacrificium Synagogæ eſt vitulus pinguis cum inimicitia, & ſacrificium eccleſiæ, eſt buccella charitatis, de qua dicit Deus. Melior eſt pura buccella, vt ſupra. Nos tamen Dei ſumus domine mi, in omnibus, quæ eueniunt nobis. Pulchre etiam deſcribit Deus eccleſiam, aſſimilando eam ceruæ, per os Salomonis Proueb. 5. cap. cum ait. *Cerua Deo chariſſima in hinulo ſuo, vbera eius inebrient te omni tempore, & in amore eius lactare in æternum.* Si Synagoga poſſet dici cerua aliquo modo, non eſſet nobis poſſibile exponere verbum iſtud, de illa præſertim non habuit hinulum vnum ſolum, ſed hinulos multos. Hinuli eius fuerunt Moyſes, & Aaron, Dauid, & Eſaias, Hieremias, Zacharias, Daniel, & cæteri ſimiles. Eccleſia eſt Deo dilecta cerua in hinulo ſuo vno, de qua, & de quo ſcribitur. *Cerua chariſſima in hinulo ſuo, ſcilicet in vno non habente parem in nobilitate, & gratia.* Tunc addit domine mi, & dicit. *Inebrient te vbera eius in omni tempore, & delectare in amore eius in æternum.* In quibus verbis ſe Deus deſcribit ſacrificium eccleſiæ daturum omni tempore in ęternum. Aſſimilat autem Deus illam matri lactanti filios, ſed in hoc, quod dixit Inebrient te, denotat materiam ſacramenti ſpecialiter quantum ad vinum, & vbera denotant in reliquis partibus ſacramenti cum vino delectabile, & nutritiuum ſufficiens, quo ſacrificio fruitur, & delectatur eccleſia iam mille annis. A quo tempore priuauit

Deus

Deus Synagogam ſuo ſacrificio. Hinulus autem ille nobilis in quo eccleſia eſt tam grata Deo, eſt Chriſtus dominus, & vbera eius dant vinum perpetuum, de quo prouenit gaudium ſempiternum. Non dicit, quod dabit carnem: & pinguedinem, & ſanguinem, quæ fuerunt laborioſum ſacrificium ſynagogæ quo Deus priuauit eam iam ſunt mille anni. Nos tamen Dei ſumus domine mi, in omnibus, quæ eueniunt nobis. Fuit autem ſynagoga ſicut mulier, & habuit aliquando virum, ſupple Deum, & perdidit illum, & domum ſanctam, & villas orationis, & eccleſia cerua in deſerto ſine marito, ſed Deus ſupplet illi. Vnde dicit ipſe fortis, & glorioſus Deus per os Eſaiæ Prophetæ c.64. *Puellæ ſequeſtratæ melius ſunt, quam quæ habent maritum*. Idem etiam Propheta 43. cap. dicit ſic. *Ego faciam in deſerto viam, & flumina magna ad dandũ potũ populo meo, & tu Iacob non obedies, & tu Iſrael non audies*. Sic nos domine manſimus extra obedientiam, nec habemus aures, nec oculos. Quapropter, & captiuitas noſtra iam vſque ad complementum mille annorum peruenit. Et timeo domine mi, quod cerua noſtra, quæ vt ferens iram habebat in promptu dicere. Oculum pro oculo &c. Sed de cerua iſta, quæ habet vnicum hinulum, dicit in Euangelio ſuo Matth.5.cap. *Qui te percuſſerit in vna facie, præbe ei alteram*. Loquitur Dauid Propheta pſal. 30. *Quam magna, & quam multa dulcedo tua domine, quam abſcondiſti à timentibus, &*

com-

compleuiſti eam ſperantibus in te. Et clarum eſt domine, quod populus ſynagogæ timuit pœnas legis, oculi, ſcilicet pro oculo in promptu excuſſionem. Sed populus eccleſiæ ſperantes ſunt in dulcedine Dei, qui percuſſi in faciem non repercutiunt, qua propter parauit illis, ſcilicet gentibus Deus magnam multitudinem dulcedinis ſuæ, quam abſcondit Iudæis. Sed tamen Dei ſumus domine mi, in omnibus caſibus.

CAPITVLVM XXIII.

PAueo Domine mi, quod loquitur Deus de nobis per Eſaiam Prophetam cap. 29. cum ait: *Quod erunt Prophetię apud nos ſicut verba libri ſignati, quę non capit lector, vt ignorans literas*. De filijs autem ſupradictis, quos toties Deus deſcripſit, vt allegatum eſt pluries, loquitur Deus in eodem capit. cum dicit. *Manifeſtabunt ſanctum Iacob, & euangelizabunt Deum Iſrael, & accipient ignorantes prudentiam, & muſici ſcient legem*. Apertè videmus, iam ſunt mille anni Domine mi, quod ignorantes, & muſici ſciunt, & docent legem. Et qui ſunt ignorantes, niſi gentiles, qui etiam ſunt muſici cantantes pſalterium noſtrum, & prophetias in eccleſijs ſuis? de quibus muſicis, & cantoribus, dicit Deus per os Dauid pſal. 97. *Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit*. Et quod eſt iſtud canticum domine, niſi teſtamentum

mentum nouum, & antiquum, lex noua, & antiqua? Et de iſtis muſicis domine mi, iterum dicit per os Dauid. *Cantate domino, & benedicite nomini eius, & in* pſal. 65. *Cantate domino omnis terra: pſalmum dicite nomini eius.* Et in eodem pſalmo dicitur. *Conuertentur ad te domine omnes fines terræ.* Et ibidem. *Tibi cantabunt, & dicent nomini tuo pſalmum vniuerſæ familiæ gentium.* Et notabiliter dicit vniuerſæ familiæ terræ, & non Iſrael. Singulariter etiam de iſtis muſicis ò domine mi, dicit Deus per os Dauid pſal. 88. *Beatus populus, qui ſcit cantilenam, domine in lumine vultus tui ambulabunt.* De iſtis dicit etiam pſal. *Cantabunt tibi gentes canticum.* In iſto loco ponitur cantilena antonomaſtice, & hodie iam ſunt mille anni, quod nos Iudæi non cantauimus canticum in domo ſancta. De iſtis cantoribus dicit Dauid. *Cantabunt pſalmos ſuos in domo Dei in æternum.* De nobis dicit in pſal. 136. *Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena?* Et qualiter poteſt eſſe domine mi, quod nos ſperemus habere terram nouam, cum Deus dixerit per os Amos Prophetæ 5. cap. *Cecidit Iſrael, non reſurget virgo Iſrael proſtrata eſt, non eleuabitur?* Dixit etiam idem Propheta 9. cap. *Eueniet eis tribulatio, & non ſaluabitur, qui fugerit ex eis, & ſi abſconderint ſe in monte Carmeli, inde præcipitabit eos manus mea, & ſi deſcenderint in profundum maris, & illuc immittam ſerpentes, & mordebunt eos, & ſi abierint ad captiuitatem coram inimicis ſuis, ibi mandabo gladio, & occi-*

dent

dent eos, & ponam oculos meos ſuper eos in malum, & non in bonum. Et cum fecerit nobis Deus, hæc iam mille ſunt anni completi, quod canticum, quem pſalmum cantabimus, ex quo ſic eſt?

CAPITVLVM XXIIII.

DOmine mi, Deus dicit de nobis. *Ponam oculos meos ſuper eos in malum, & non in bonum;* Sicut manifeſte videmus iam ſunt mille anni: dixit vero de iſtis filijs muſicatoribus per os Dauid Prophetæ. *Omnes gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce laudis*, & pſal. 29. *Cantate omnes familiæ terræ, ſeruite domino in lætitia, intrate in conſpectu eius in exultatione, & ſcitote, quia dominus ipſe eſt Deus, ipſe creauit nos, & non ipſi nos, quoniam nos ſumus populus eius, & oues paſcuæ eius, introite portas eius in confeſſione, & domum eius in cantilena confeſſionis, & magnificate nomen eius quoniam ſuauis eſt, & miſericordia eius vſq; in æternum*, & pſal. 70. *Cantate Deo omnis terra, annuntiate de Die in diem ſalutare eius vſque in ſeculum ſeculorum.* Paueo domine mi, ex quo Deus dicit nobis per os Hieremiæ Prophetę 9. cap. *Docete filios veſtros, & filias veſtras planctum, & fletum, quoniam mors ingreſſa eſt per portas veſtras.* Quod Deus dicit de iſtis muſicis, ſiue muſicatoribus per os Dauid Prophetæ pſal. 148. *Reges terræ, & omnes populi principes, & omnes iudices eorum iuuenes, & virgines, & magni, & parui glorificent nomen*

men Dei, & in pſal.49. dicit. *In ſacrificio cantus honorificabunt me*. Ac ſi apertê diceret, non in ſacrificio hircorum, & inteſtinorum ipſorum, ſicut erat ſacrificium noſtrum. Cum etiam domine non negemus verba creatoris noſtrì, qui dicit per os Eſaiæ Prophetæ 29.cap. *Muſici, ſeu muſicatores addiſcent ſcripturas*. Cum totum pſalterium Dauid ſit muſicali arte notatum ſonos habens acutos, & graues. His omnibus conſideratis videtur mihi, quod nos erramus in hoc, quod eos de ſuæ laudis ſacrificio abdicamus quos eccleſia Deo exhibet in cantando præſertim cum in lege noſtra de hoc inuenimus præcepta,& exempla. Dauid enim dicit. *Laudate eum in cithara, & in omni organo, laudate eum in cymbalis iuſtitiæ, omnis ſpiritus laudet dominum*. Hæc ſcribuntur pſal.150. Exemplũ etiam habemus. 2. Reg.9.cap.vbi legitur per Dauid diſcooperto capite ſaltans pſallebat cum cithara, ante arcam domini,quem temeraria Michol vxor ſua auſa eſt redarguere, cui ipſe ait. *O fatua non me videbit Deus ante ſe non deſpectum pſallentem, & ſaltantem*. Et filij etiam Iſrael ſonabant buccinis dũ tranſducebatur arca Dei. Sed quid ſumus domine mi, obſecro nos irridentes ſolemnitates iſtorum muſicatorum, niſi Michol fatua? Et qui ſunt iſti, niſi Dauid canentes, & exultantes in deo in humilitate? præſertim cum Deus dicat, omnis ſpiritus laudet dominum, ſi dixiſſet omnis Iſraelita præcisè, tunc poſſemus alijs inſultare. Et ſi Deus for

tis,

tis, & glorioſus, dixit per os Eſaiæ 40.cap. quod gentes omnes ſunt in conſpectu eius, quaſi nihil, hoc intelligendum eſt de gentibus illis, quæ fuerunt antequam haberent notitiam Dei per aduentum iuſti, quia tunc fuerunt pagani, & idololatræ. Non intelligi poteſt illud verbum de iſtis gentibus, quæ inuenerunt Deum, quæ offerunt ei omni die ſacrificium mundum in Oriente, & Occidente, ſicut dicit Deus per os Malachiæ Prophetæ, & iam ſuperius allegatum eſt. Et certè domine mi, nos erramus in hoc. Attamen nos Dei ſumus in omni euentu, qui nobis eueniet.

CAPITVLVM XXV.

PAueo domine mi, quod nos apoſtatauimus à Deo in primo aduentu iſtius iuſti, de quo induximus authoritates prædictas, & cui expreſſè conueniunt omnia, quæ ſcripta ſunt apud nos in libris legis, & Prophetarum, propter quam apoſtaſiam, Deus ſic protendit in longitudinem dierum captiuitatem iſtam nobis, & ſi expectamus Saluatorem alium ab iſto, nihil prodeſt nobis. Et argumentú nobis euidens eſt illa captiuitas, quæ fuit in Babilonia 70. annorum, & quantum ad tempus, quia breue, & quantum ad gratiam, quia Daniel Propheta fuit captiuus nobiſcum, qui erat amicus Dei, & per quem Deus conſolabatur nos in libertate propinqua. Non etiam omnes tribus fuerũt

Digitized by Google

in illa captiuitate. Sed hæc captiuitas, iam per-
uenit ad complementum mille annorum, nec eſt
Daniel nobiſcum, & omnes tribus nulla excepta
ſunt in diſperſione elongatæ à domo ſancta. Si-
gnum eſt euidens peccatum eſſe generale in om-
nibus nobis nullo excepto, quod peccatum perſe-
uerat in nobis, & perſeuerabit, & ira Dei ſuper
nos ſine fine, & tamen expectamus aliquem, quæ
expectatio non prodeſt nobis. Et ſi voluerimus
dicere, quod hæc captiuitas non eſt generalis, &
quod aliqua tribus eſt in aliqua parte mundi, quę
habet reges & principes, cito poterimus ſecundũ
legem noſtram argui de mendacio, & conuinci.
Nam ſi nos Iudei Regem, & Principes haberemus,
hoc eſſet de ſola, & vna tribu, ſcilicet Iuda. Sed
Deus definiuit ſuper Iudam, quod non eſſet ex
illa dux in æternum. Vnde dixit per os Hieremię
cap. 17. *Peccatum Iudæ ſcriptum eſt cum ſtilo ferreo,
in lapide adamantino, inſidens ſuper corda ipſorum.* Et
illud quod ſcriptum eſt cum ſtilo ferreo in lapi-
de adamantino, qualiter deleri ſperamus? Non
delebitur in æternum, præſertim cum Deus for-
tis, & glorioſus loquens per os Eſaiæ Prophetę di-
cat ſic 3. cap. *Dominator Dominus auferet à Hieru-
ſalem, & Iuda, Iudicem, Prophetam, & Principem.*
De nobis etiam dicit Ieſus Propheta filius Be-
thezeri 3. cap. libri ſui. *Erunt filij Iſrael ſine prin-
cipe, & ſine lege.* Nos ſcimus Domine mi, quod
ab initio mundi fuerũt aliqui magni & ſancti co-
ram

Digitized by Google

ram Deo, & in principio fuerunt longæ vitæ ſicut Matuſalem, & Enoch, & cęteri. Sed nullius iſtorum extendit Deus vitam vltra mille annos. Et nos inuenimus inter nos quod Meſſias, ſiue Chriſtus nobis fuit miſſus natus in Babylonia tempore captiuitatis illius, quæ fuit 70. annorũ. Et ſecundũ hoc Chriſtus noſter, habet ætatem mille quingentorum annorum, quam fabulam non ſolum, non prophetia, ſed etiam nulla ratione poſſumus defendere: hęc tamen dicimus, & aſſerimus in ſynagogis noſtris, vbi nullus commiſcetur nobis extraneus. Sed audias Chriſtianorum doctrinam ſuper pſal. 86. *Dicetur ad Sion dicet homo, & homo natus eſt in ea, & ipſe eſt altiſſimus, qui fundauit eam.* In verbis iſtis Propheta nominat Mariam dominatricem ciuitatem, ſeu nomine ciuitatis, & dicit, quod homo dixit, & homo natus eſt in ea; non dixit tali Iſraelitæ, vel tali, vt intelligatur, quod filius Mariæ non fuit vnquam in lumbis alicuius hominis, & in ſecundo libro Regium cap. 7. hoc manifeſte declaratur, cum dicit Deus Dauid. *Quando compleueris Dies tuos, & dormieris cum patribus tuis, ſuſcitabo progeniem tuam poſt te, quæ egredietur de Vtero, & ego ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filium.* Et nunquam fuit poſſibile domine mi, quod aliquis filius egrederetur de vtero patris ſui, ſed hoc expreſſe ponit ad demonſtrandum, quod Chriſtus non fuit accipiendus in muliere, per ſemen deciſum a lumbis ſicut cæteri homines, tam

à Da-

à Dauid, quam ab alijs deſcendentes, dicit etiam per os Dauid pſal. 120. *Ex vtero ante Luciferum genui te*. Ac ſi Deus fortis, & glorioſus diceret de Chriſto ſuo, quod de Spiritu ſancto genuit eum, non de ſemine producendo illum, & ponit ex vtero, quia Chriſtus natus eſt tantum de vtero, ſine ſemine virili præter curſum ſolitum naturæ, & hæc de doctrina Chriſtianorum, quæ non intrat in capita noſtra. Et propter hoc euenit nobis, hoc quod nobis euenit. Deſcribit etiam per eundem modum Chriſtum naſciturum Dauid Propheta cum dicit pſal. 131. *Iurauit dominus, Dauid, & non pœnitebit, de fructu ventris tui, ponam ſuper thronum meum*. Attamen Dei ſumus in omni euentu, qui nobis euenerit.

CAPITVLVM XXVI.

ECce mi Domine, nobis non opponunt Chriſtiani dicta Saracenorum, & præcipuê, quæ tradunt in Alchorano, & etiam in expoſitionibus eius, ſcientes, quod nos non reciperemus, ſicut nec ipſi recipiunt, cum ad fatigationem noſtram eſſet, & ad fortificationem, maximê ſi nobis exponerentur illa, quæ dicuntur à Saracenis de Ieſu, & de Maria matre eius, omnes enim Saraceni dicunt, quod ipſe eſt ille Meſſias, quem Prophetæ dixerunt eſſe venturum. Et præponunt illum Machometo quantum ad genealogiam. Fatentur enim, quod

parentes Machometi fuerunt idolatræ, & de ſemine Agarancillæ, & dicunt, quod Meſſias fuit filius Iſaac, & Prophetarum, & iuſtorum, & ſanctorum in recta linea, vſque ad Mariam Virginem matrem eius. De Maria vero dicitur ſic in Alchorano de familia Domar. Dixit Angelus Gabriel ad Mariam. O Maria Deus elegit te, & dotauit te gratia, & prælegit te ſuper mulieres omnium ſanctorum, & poſuit te, quaſi vnum medium diuidens inter homines terrenos, & inter Angelos in paradiſo delitiarum. Dicunt etiam omnes Saraceni, quod Chriſtus, ſiue Meſſias habuit a Deo poteſtatem faciendi miracula, ſanandi omnem languorem, & infirmitatem, eijciendi dæmonia, & reſuſcitandi mortuos, & credunt omnia miracula, quę Ieſum feciſſe Euangelium commemorat. Et hoc expreſsè teſtatur Alchoranus vbi dicitur etiam 3. cap. prædicto ſcilicet de familia Domar quod Meſſias ſciuit, & ſcit omnia etiam ſecreta cordium, vnde verba Machometi fuerunt talia. Sciuit Eice, ideſt Ieſus omnes libros, & omnem ſapientiam, & totam legem Moyſi vſquequo ſunt & dicit. Sciebat etiam quid homines comedebant in domibus ſuis, & quid reponebant in theſauris ſuis. Dicunt etiam de Chriſto, ſiue Meſſia, quod dum fuit in hoc mundo, contempſit diuitias, abiecit carnales delectationes, & concupiſcentias, quæ ſunt cum peccato, & cauſa inobedientiæ, & inducitur in Alchorano illud verbum

Euan-

Digitized by Google

Euangelij. *Vulpes foueas habent, &c.* Et hęc omnia domine, licet ſint ſine authoritate a parte dicentis, ſiue dicentium, ſunt tamen conformia ijs, quæ Prophetæ dixerunt de Meſſia in primo aduentu ſuo, vt patet in ſupradictis. Dicitur etiam in Alchorano, quod Eice, ideſt Ieſus eſt verbum Dei. Et hoc ſcilicet eſſe verbum Dei eſt apud Saracenos, quaſi nomen proprium Ieſu, ita quod nullus alius vocatur, hoc nomine niſi Ieſus, quem vocant Eice Arabicæ. Sic etiam dicitur in Alchorano, ſicut Deus dicit Eice. O ego ſum ſufficientia tua, ego eleuabo te vſque ad me, & purificabo te ab infidelibus.

CAPITVLVM VLTIMVM.

CONſidero domine mi, quod præter captiuitatem, quam patitur gens Iudæorum, iam ſunt mille anni, etiam ſumus pauciſſimi Iudæi in comparatinoe aliarum nationum: nam Saraceni multiplicati ſunt, & creſcunt, quotidie fides etiam Chriſti totum replet mundum, nos vero vbique diſperſi ſumus cum opprobrio noſtro, & vbique ſumus pauciſſimi, quaſi non fuerimus primogeniti, ſicut dicit Ruben cui dixit pater, Non creſcas. Nos autem non creſcimus, quinimmo illi pauci, qui ſumus, etiam ſumus imminuti ſuper omnes gentes, & nihil proficimus, & teſtimonium multorum ſtat contra nos, ſcilicet Saracenorum, &

Chriſtianorum, & Alchoranus, & Euangelium, quibus nolumus credere, quamuis meo iudicio Alchoranus nil valeat, cum manifeſtê contineat contradictoria, ſicut melius ipſe noſti. Et compoſitor, ſiue compoſitores eius vtrumque (ſicut apparet euidenter) ignorauerunt teſtamentum. Sed quid dicemus de Euangelio, quod ſuppoſito, quod Chriſtus, ſiue Meſſias iam venit, nihil continet contra Prophetias, & legem noſtram? Sed & manifeſtê impletio omnium Prophetarum, & promiſſionum, quæ in lege continentur ſumendo ſpiritualiter, prout doctrina continet Chriſtiana. Nihilominus domine mi, ſuper his dubijs, quæ ex noſtris habui prophetijs me certificare dignemini, quia de Alchorano teſtimonio ſcio, quod quaſi nihilum reputabis, tu maximè qui Arabicum ſcis perfectê, & noſti, quod ille Machometus, qui dixit ſe prophetam, nec ventura prędixit, & qui dixit ſe nuntium Dei, contra Deum, & eius ſcripturam docuit, vt corruptus homo penitus, vel ignorans.

¶ *Explicit Epiſtola Rabbi Samuelis, miſſa Rabbi Iſaac, Vt ſupra in proœmio continetur: ſub Anno Domini Milleſimo. Tranſlata de Arabico in Latinum per Fratrem Alphonſum Bonihominis, Ordinis Prædicatorum, ſub anno Domini 1339.*

Digitized by Google

S. AVGVSTINVS DE DIGNITATE Sacerdotum.

O Veneranda Sacerdotum dignitas, in quorũ manibus Dei filius velut in vtero Virginis incarnatur. O fœlices Sacerdotes ſi ſacerdotaliter vixeritis. O Cœleſte myſterium, quod per vos Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, tam mirabiliter operatur ſuper tam ineffabili miniſterio veſtro, quod vno eodemque momento, idem Deus qui præſidet in Cælo, in manibus veſtris eſt in Sacrificio. Cælum miratur, horreſcit infernus, contremiſcit diabolus, reueretur quamplurimum angelica celſitudo. Quid retribuam Domino (vt taceam de cęteris quæ retribuit mihi) pro tam ſingulari dono Sacerdotij mihi impenſo: quod eſt datum optimum donum perfectum? Verbi gratia ille qui creauit me ſine me, creatur mediante me; & ille qui ex nihilo cuncta creauit ſine me, ſi fas eſt dicere, dedit mihi creare ſe. O venerabilium ſanctitudo manuum, ò fęlix exercitiũ vbi tractat Chriſtum Sacerdos Dei, Filium cuius deliciæ ſunt eſſe cum filijs hominum. O Sacerdotes attendite: maior eſt dignitas vobis collata, quam Angelis, qui adorant quod vos conficitis; nec ipſi conficere poſſunt. O altitudo ſciẽ-

tię

tiæ Dei. O ineffabilis clementia Saluatoris: quod datum non eſt Angelis, conceſſũ eſt hominibus, Sacerdos hoc Sacramentum ineffabile conficit. Angelus conficienti ſibi quaſi famulus aſſiſtit. O quam venerabile, quam glorioſum, quã inſigne fuit apud antiquos nomen Sacerdotij, ſed hodie quid abiectius eo? quid vilius? O Sacerdotes ſi anima cuiuſlibet iuſti ſedes Dei eſt, multo magis ſedes, & templum Dei, eſſe debetis mundi & immaculati, Si ſepulchrum Dei glorioſum eſt, in quo corpus iacuit exanime, glorioſiora eſſe debent corpora veſtra, qui à morte ſuſcitatus dignatur inhabitare. Si beatus eſt venter qui nouem menſibus Chriſtum portauit; ita & ſi non tantum, tamen beata debent eſſe corda veſtra, in quibus quotidie elegit ſibi hoſpitium filius Dei. Si beata ſunt vbera quæ paruulus ſuxit: ita debet eſſe os beatum, quod carnem eius ſumit, & ſanguinem ſugit, Carnes ergo veſtras cum timore eius configite, & vobis diligenter prouidete ne lingua loquendo, quæ vocat de cælo Filium Dei, contra Dominum loquatur; & ne manus quæ intinguntur ſanguine Chriſti, polluantur ſanguine Chriſti.

LAVS DEO.

VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA ROMA
Digitized by Google

Approbatio Operis.

Reuerendiſſime Domine in prȩſenti Epiſtola Rabbi Samuelis, quæ incipit (Conſeruet te Deus) nihil inueni contra fidem, nec contra bonos mores.

D. Vincentius Riccius S. T.D.

Imprimatur
D. Antonius Sbert. V.G.
Meſſanæ

Imprimatur
Hieronimus Donato
pro Illuſt. Præſid.
de Blaſchis.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google